

JOGI FÓRUM

**A szervezett bűnözés kialakulása és jelenlétének sajátosságai,
különös tekintettel a rendszerváltás hatásaira**

Janzsó Donát

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék.....	1
I. Bevezetés.....	2
II. A szervezett bűnözés megjelenése.....	3
III. A szervezett bűnözés fogalma, szerkezete.....	4
IV. Olaszország.....	6
1. A Cosa Nostra, a Camorra és a 'Ndrangheta.....	6
V. Az egykori Szovjetunió.....	10
1. A csecsnek.....	12
VI. Európa.....	15
1. Németország.....	17
2. Szlovákia.....	19
3. A szocializmus kora Magyarországon.....	21
3.1 A rendszerváltás.....	25
VII. Amerikai Egyesült Államok.....	34
VIII. Távol-kelet.....	36
IX. Összefoglalás.....	39
Felhasznált irodalom jegyzéke.....	41

I. Bevezetés

„Amikor a rossz emberek összeállnak, a jóknak társulniuk kell, különben egyenként elbuknak, cseppet sem sajnált áldozatként egy hitvány küzdelemben.” - mondja Edmund Burke¹ ír származású angol író, politikus és filozófus, már az 1700-as évek végén. A szervezett bűnözés mibenléte, természete, társadalmi jelenléte és kialakulásának lehetséges okai a téma, amelyben - a dolgozat megírásához feldolgozott forrásokban - megpróbálom megtalálni a válaszokat, valamint reményeim szerint, talán valamilyen iránymutatásra bukkanok abban a tekintetben, hogy merre mutathat az út, amit követnie kellene a bűnüldöző szerveknek, hogy hatásosan fel tudjanak lépni a maffia ellen. Valószínűleg már azzal, hogy az ember a kommunikációs képességét és szervezőképességét kihasználva felülemelkedett az állatvilágon, megjelent a különféle feladatok elvégzésére hivatott csoportalkotás. A közösen és koordináltan végzett munka nyilvánvalóan eredményesebbnek bizonyulhatott, mint a magányos akciók, és így innen már csak egy erkölcsi - később büntetőjogi - kérdés, hogy ez a szervezett tevékenység összefüggésbe hozható-e a bűnözéssel. Ha igen, úgy tűnik, hogy a szervezett bűnözés kvázi egyidős a büntetőjogot ismerő, vagy más módon szabálykövetésre készített emberiséggel. Hiszen, ha egy több főből álló, szervezett csoport, szándékosan súlyos bűncselekményeket követ el - anyagi, vagy más természetű haszonszerzés érdekében - azt már a témával foglalkozó definíciók többsége szerint, tulajdonképpen tekinthetjük a szervezett bűnözés megjelenésének. Miért ne lehetne így gondolni egy kora középkori rablóbandára, akik egyszemélyi vezetés alatt, rendszeresen az utazók kirablásából tartják fenn magukat és tesznek szert, a kornak megfelelő extra profitra. Mindezzel arra a következtetésre juthatunk, hogy a szervezett bűnözés elleni küzdelem nehézsége már időtlen idők óta talán abban is rejlik, hogy az ember jól összehangolt, megfelelően irányított társas tevékenységei rendkívül hatásosak, nem beszélve arról, ha mindezt a fejlettebb kor technikai lehetőségei, a legális rendet képviselő szervezetekkel való összefonódás, hatalmas bűnözői utánpótlás és rengeteg pénz segíti.

---

¹ http://www.citatum.hu/szerzo/Edmund_Burke 2011. november 25.

II. A szervezett bűnözés megjelenése

A szervezett bűnözés az európai térségben - ha Itáliát most nem tekintjük - Németországban bukkant fel először, az olasz vendégmunkások felbukkanásával. Már a 1970-es években hallani lehetett a maffiával kapcsolatos a félelmekről. Az igazi kezdet azonban az 1980-as években, a szervezett kábítószer-kereskedelemmel megjelenő, kiterjedt heroinpiac létrejöttével következett be.

Több államban, a témával foglalkozó szakértők attól tartanak, hogy országaik gazdasága, kedvező politikai berendezkedésük vagy akár pusztán csak földrajzi fekvésük hazájukat, a délről és keletről érkező, professzionális gazdasági és szervezési eszközökkel dolgozó maffiabűnözés főhadiszállásává teheti. Becslések szerint a nemzetközi szervezett bűnözés nyeresége világszinten évi 500 milliárd USD-ra rúgott, amiből 200 milliárd származott az Európai Unióból. Németországban a kár évi 5-10 milliárd USD körül mozgott.

Felbecsülhetetlennek tekinthető az a kár, amit a nemzetközi szervezett bűnözés a politikai és társadalmi döntéshozatalra való befolyásával okoz. Némelyek szerint a szervezett bűnözés a legjobb úton halad afelé, hogy komoly ellenfele legyen a legitim állami rendszereknek, amivel megingathatja a demokratikus politikai berendezkedések hitelét a polgárok szemében. Hatalmasak a gazdasági veszélyek is, hiszen a szervezett bűnözésből származó, tisztára mosott pénz, visszakerülvén a legális gazdaságba, a törvényes verseny korlátozására, sőt akár ellehetetlenítésére is szolgálhat. Amerikai szakírók szerint, ha Floridából kivonnák az illegális eredetű pénzt, napok alatt összeomlana a gazdaság; a Los Angelesben forgalomban lévő bankjegyeket vizsgálat alá vetve az tapasztalható, hogy azok túlnyomó többségén kokainmaradványok találhatók.

A közép-kelet-európai politikai berendezkedés felbomlásával a nemzetközi szervezett bűnözés számára hatalmas új lehetőségek nyíltak meg, egyebek között hozzáférhetett a szinte korlátlan mennyiségben felhasználható volt szovjet nyersanyagforrásokhoz és megjelenhetett egy óriási illegális felvevőpiacon. A régiókba való behatolás jeleként értékelhető, hogy több titkos találkozó is létrejött kelet-európai - főként orosz, ukrán - és olasz, ill. kolumbiai drogkereskedő szervezetek között. (1991 Varsó; 1992 Berlin, Varsó, Prága; 1993 Berlin.) Világpolitikai szempontból sem tekinthető közömbösnek, hogy ki férhet hozzá közvetve a szovjet-orosz atomarzenálhoz és akár közvetlenül a mögötte lévő emberi és technikai infrastruktúrához.²

---

² Póczik Szilveszter: Nemzetközi szervezett bűnözés tegnap és ma, In: Kriminológiai Tanulmányok 34. kötet, Budapest, 2001., p. 66-68.

III. A szervezett bűnözés fogalma, szerkezete

Annak, hogy a bűntetteket vagy az elkövetések magatartásformáit illetve alanyait a szervezett bűnözéssel hozhassuk összefüggésbe, az egyik elengedhetetlen előfeltétele hogy magának a szervezett bűnözésnek a fogalmát a lehető leprecízebben definiálni tudjuk.

„A 2282/2000. (XI. 29.) Korm. határozat alapján a belügyminiszter aláírta az ENSZ keretében létrejött Egyezményt a határon átnyúló szervezett bűnözés ellen. Az Egyezmény 2. Cikke határozza meg a szervezett bűnözői csoport fogalmát. Az Egyezmény alkalmazásában „bűnöző szervezet” a hosszabb ideig fennálló, három vagy több főből álló strukturált csoport, amely összehangoltan működik egy vagy több, ebben az Egyezményben meghatározott súlyos bűncselekmény vagy törvénysértés céljából, közvetlen vagy közvetett módon pénzügyi vagy más anyagi haszon megszerzésére törekedve. Súlyos bűncselekmény pedig a legalább négyévi szabadságvesztés büntetéssel vagy szabadságvonással járó intézkedéssel vagy súlyosabb büntetéssel büntethető törvénysértést megvalósító magatartás. Strukturált csoport a nem egyetlen bűncselekmény azonnali végrehajtására, és nem alkalmyszerűen létrehozott csoport, amelyben nem szükséges, hogy tagjai pontosan meghatározott szerepeket kapjanak, vagy hogy tagsága állandó legyen, illetőleg fejlett hierarchiával rendelkezzen.”³

A hagyományos szervezett bűnözés, angol szakkifejezéssel traditional organized crime (TOC) még a XX. század közepén is viszonylag élesen elkülönült a polgári világtól, bár rendelkezett bizonyos belső és külső szervezettséggel, specializációval, hierarchikusan felépített szervezetekkel, és fejlett speciális technikai eszköztárral. A nem hagyományos szervezett bűnözés a non-traditional organized crime (NONTOC) már a legkevésbé sem egy vérszomjas bűnbanda, hanem inkább - mutatis mutandis - valamilyen kapitalista jellegű verseny elkötelezettjeként és gyakorlójaként fogható fel. E szervezetek célja kizárólag a gazdasági monopol hatalom megszerzése, olyan extra profit, amiért extra büntetőjogi kockázatot vállalnak. Rendszerint sem ideológiai, sem politikai elkötelezettséggel nem rendelkeznek, politikai befolyásuk csak pénzügyi hatalmuk növelésére szolgál. Hatalmuk részben az általuk behálózott társadalmon keresztül érvényesül, és eltűnt a földrajzi valamint társadalmi elkülönültségük. Szervezeteik üzemszerűek, de rendszerint inkább egyfajta katonai jellegű centralizáltság és hierarchikus felépítés érhető tetten felépítésükben, szigorú belső szabályokkal rendelkeznek és ellenőrzési, valamint fegyelmi és szociális intézményrendszerrel csakúgy, mint a modern gazdasági apparátusokra jellemző marketing-menedzsmenttel, pénz- és információgazdálkodással, kis- és nagykereskedelmi elosztórendszerekkel működtetik a szervezetet. Egyre inkább befolyást szereznek a legális gazdasági tevékenységben, és biztosítják az anyagi tőke cirkulációját a legális és illegális szféra között. A szervezetek tevékenysége jól szervezett, folyamatos, üzletszerű, formailag törvényes, bűnözők és büntetlenek szövetségén nyugszik; csak másodlagosan fonódik össze a közönséges bűnözéssel, viszont sajátosan ötvözik a terror és korrupció eszközeit. Munkájukat magas szintű technikai felkészültség, földrajzi és tevékenységbeli kooperativitás, a konkurens és legális szervezetekkel való kompromisszumkészség, ezzel szemben a számukra szükségtelen erőszak visszaszorulása jellemzi. Centrumaikat újabban a világgazdasági forrásoktól kissé távolabbi, államokban - pl. Kanadában - hozzák létre. Tagjaik közös azonosságtudattal rendelkeznek, fegyelmezettek és speciálisan képzettek, tevékenységükért és döntéseikért egyszemélyi felelősséget viselnek, messzemenően specializáltak, de a szervezet alsó szintjei a vezetéstől elkülönülve, vezetői szintek közbeiktatásával, elszigetelten működik. Számos

³ Gellér Balázs József: Gondolatok a büntetőjog jelentőségéről a szervezett bűnözés elleni fellépéssel kapcsolatban, In: A szervezett bűnözés arcai (Fiatal büntetőjogászok tanulmányai a szervezett bűnözésről), szerk.: Gellér Balázs - Hollán Miklós, Rejtjel Kiadó, Budapest, 2004., p. 56.

vezetőjük ma már magasan iskolázott, ezek szoros személyes és üzleti kapcsolatban állnak - vagy erre törekszenek - a vezető gazdasági és politikai körökkel. Cselekményeik látszólag nem jelentik az áldozatok megkárosítását, hiszen az áldozat formális üzleti kapcsolatban sajátítja el az illegális javakat és szolgáltatásokat.⁴

---

⁴ Póczik, 2001: (i.m. 1) p. 70.

IV. Olaszország

Nehéz vállalkozás volna választ találni arra, hogy időben milyen messzire követhetőek a titkos férfiközösségekkel kapcsolatos hagyományok Itáliában; talán a klasszikus görög és római kor történelméig. Ugyanilyen tisztázatlan a maffia elnevezés nyelvi eredete is.

Annak ellenére, hogy a maffia - mint kifejezés a bűnszövetkezetre - egy 1868-as rendőrségi anyagban lelhető fel először, a századfordulóra már a teljes olasz délvidék politikai életét uralma alá hajtotta. A maffia már az első világháború után jeleskedik a földmunkásligák elleni harcban, és szerep tulajdonítható neki Benito Mussolini felemelkedésében is, aki aztán hatalomra jutván deportáltatja a legtekintélyesebb szicíliai Dont.

A második világháborúban az USA katonai hírszerzése igyekszik saját hasznára fordítani a maffiózók bosszúvágyát: Salvatore Luciano katonai térképeket gyárt, és a börtönből szervezi a németellenes kémelhárítást, az otthon maradtak pedig tevékenyen segítik a szicíliai partraszállást. A demokráciák hálásak: amnesztiát hirdetnek, elkergetik a fasiszta közigazgatást, helyettük Corleonek és Genovesek kerülnek a helyi közigazgatás élére. Majd Lucianót kiutasítják az országból, de hű marad önmagához: 1962-ben bekövetkezett csendes haláláig, még megszervezi az itáliai és kubai-floridai kábítószer-kereskedelmet⁵

1. A Cosa Nostra, a Camorra és a 'Ndrangheta

A Cosa Nostra, a Camorra és a 'Ndrangheta falusias körülmények között született, és első megnyilatkozásaik is szorosan kötődtek a vidéki élethez vagy a nagybirtokokhoz, személyek vagy vagyontárgyak védelméhez. A hozzájuk tartozók a pénzügyi eszközeik növekedésével, ellenőrzésük alá vonhatták a legveszélyesebb ismert bűnözői tevékenységeket, például a kábítószer- és fegyverszállítást, a csempészetet, emberrablást, és a jelentős összegű zsarolást. Idővel a három olasz bűnözői szervezet kilépett hagyományos regionális keretei közül (Szicília, Campagna és Kalábria), és a nemzetközi határokat is elhagyta.

A három szervezet közötti különbség rövid jellemzéseként azt lehet mondani, hogy a Cosa Nostra (jelentése nagyon találóan a: „mi dolgunk”) egy multinacionális holdingként működik, amely kihasználja amerikai szervezetével meglévő, hosszú tapasztalatokra visszatekintő kapcsolatait, míg a 'Ndrangheta saját magára koncentrál, vad és makacs; a Camorra pedig leginkább a nápolyiakra hasonlít: féktelen, terjeszkedő és individualista.

---

⁵ Póczik, 2001: (i.m. 1) p. 70.

A három szervezet, hasonló tradicionális tevékenységeket folytat: gengszterség, prostitúció, emberrablás, zsarolás és kábítószer-kereskedelem. Azonban az új generáció vezetői között már találunk - mai értelemben is - igazi üzletemberekkel, akik a bűnözésből származó pénzt különféle vállalkozásokba fektetik. (Bár egy pillanatig sem haboznak ott sem, a megszokott módszereiket alkalmazni a felmerülő problémák megoldásaként.)

A Cosa Nostra (a szicíliai maffia), az amerikai kapcsolatát is figyelembe véve, egy erősen tagolt, de mindezek mellett központosított és szigorú hierarchia szerint felépülő szervezet, melynek alapja a család, ami egy-egy sajátos területet ural, és amelynek vannak vezetői, tanácsadói, tiszteletbeli tagjai és katonái. A körülbelül 10 fős csoportok élén egy főnök áll (capodecina). A csúcson helyezkedik el a családfő, akit egy alvezér és egy vagy több tanácsos segít. A családok felett található a bizottmány, amely a kantonok vezetőiből áll (ezek a meghatározott befolyásolási övezetek több családját képviselő küldöttekből tevődnek össze), amit annak az elnöke irányít, aki az adott területen működő maffia abszolút vezetője. A szicíliai tartományok maffiavezérei egy titkos szerveződésen keresztül tartanak fenn egymással kapcsolatot. A palermói maffiaszervezet áll a csúcson, és fennhatósággal rendelkezik a többi maffiaszervezet felett.

A Camorra a század eleje óta, a társadalmi változások hatására a szicíliai és a kalábriai maffiához hasonló, nagy átalakuláson ment keresztül, például a háború utáni időszakban kialakult gazdasági és társadalmi válság rendkívül megkönnyítette a Camorra számára a tagok toborzását. Tevékenysége a cigarettacsempészsre, illetve a zöldség és gyümölcs-piac törvénytelen műveleteire terjedt ki. 1970-ben a szicíliai maffia érdeklődni kezdett a nápolyi alvilág iránt, bevonta azt a cigarettacsempészetbe és a kábítószer-kereskedelembé. A Camorra fejlődésének és a különböző csoportok közötti harc kibontakozásának társadalmi okainak tekinthetők a munkanélküliség növekedése a vidéki régiókban; az alvilág és a helyi hatóságok közötti összefonódás; az 1980-as földrengés, ami lehetőséget teremtett a Camorrának a lerombolt területeken folyó építkezésekbe való bekapcsolódásra; a cigarettacsempészs összeomlása és a kábítószer-kereskedelem kifejlődése. 1979-ben egyes klánok olyan új tevékenységekbe kapcsolódtak be, mint a zsarolás, a lopás és az orgazdaság, de ki terjesztették hatalmukat még a konzerviparra is. Az egymást követő letartóztatások sem gyengítették a szervezetet, amely a Nouva Camorra Organizzata (NCO) felhívására, kiterjesztette nápolyi központú tevékenységét a környező vidéki területekre is. Egy másik szervezet, mivel nem akarták elfogadni az NCO beavatkozását, összehívta képviselőit és megalakította a Nouva Famigliát (Új család). Ezek a csoportok az NCO-val való szembeszállás jegyében gyűltek össze, hogy megvédjék önállóságukat, és folytassák törvénytelen tevékenységeiket az elismert területeiken. Hosszan tartó véres háborúszakok és leszámolások kezdődtek a két szervezet életében.⁶

A 'ndrangheta kifejezés a görög férfias, erős, bátor (andreios)⁷ szóból származik, ami bátor és ravasz embert jelent. Ennek a maffiának az eredetét a bárók és a polgárok parasztságért folytatott

⁶ Palmieri Luigi: Szervezett bűnözés Olaszországban, fordította: Benkő Ferenc: Rendészeti Szemle, XXXI. évfolyam 3. szám, 1993. március, p. 105.

⁷ Soltész Ferenc - Szinyei Endre: Ógörög-magyar szótár, (Budapest, könyvértékesítő vállalat 1984.) p. 53.

harcában kell keresni. A banditákat először a parasztokhoz tartozóknak tekintették, akik a „piemonti betolakodók” ellen védekeztek, ugyanakkor megmutatták igazi arcukat is a gyilkosságok és a fosztogatások során. A XIX. század elején ezek a bandák az irredenta mozgalmakhoz csatlakoztak, és a szicíliai modellnek megfelelő tekintélyes társasággá alakultak, amelyeket komplex rituálékot tartalmazó szabályok irányítottak. A kalabriai maffiát egy olyan ceremónia uralta, amiben keveredett a vallási rítus a tipikus szekta szellemmel: aki a szervezethez akart csatlakozni, annak egyfajta ügyességet eláruló módon gyilkossági vagy megsebesítési kísérletet kellett valakin végrehajtania, bizonyítva ezzel a „tiszteletre méltó ember” címet. A régi, élősködő maffiát felváltotta egy sokkal vérengzőbb bűnözői tevékenység. A kalabriai bűnözés átalakulása alkalmazkodott a térség társadalmi átalakulásához, a gyors ipari és idegenforgalmi változásokhoz. A maffia az 1960-as években, folytatva a zöldség- és gyümölcspiacon, az olaj és déligyümölcs területén végzett spekulációs tevékenységét, rátért a cigarettacsempészetre, a zsarolásra, az emberrablásra és az 1970-es években a kábítószer-csempészetre.

A 'Ndrangheta bűnözői tevékenysége mellett megpróbált integrálódni a regionális társadalmi-gazdasági keretek közé. Tevékenységi körének a régió túli kiterjesztésére törekedett, kapcsolatba lépett más nemzetközi szervezetekkel; például a szicíliai maffiával a kábítószer-kereskedelemben és a városi bűnözésben; a kanadai, az amerikai és az ausztráliai alvilággal; illetve Németországban is jelezték a jelenlétét (a svájci határ közelében), valamint Dél-Franciaországban.⁸

Az olasz szervezetek mára kinyújtották karjaikat a volt NDK ingatlanpiacain túl Közép- és Kelet-Európa felé is, ahol együttműködést keresnek a helyi alvilággal a drog-, fegyver- és műtárgy-kereskedelemben, pénzhamisításban, valamint a nukleáris anyagok forgalmában. Az olasz bűnüldözés szerint Magyarországon a privatizáció és a vegyes vállalatok, a FÁK országokban a fegyver- és hasadó anyagok kereskedelme nyújtottak kedvező lehetőségeket a szervezett bűnözésnek. Romániában pedig a turizmusba, a pénzintézetekbe, és a szórakoztatóiparba folytak jelentős pénzek. Hasonlóan Bulgáriában, ahol a feketepénzek építési és idegenforgalmi projekteket táplálnak. Lengyelországban a kábítószer-finomítók egész láncolata alakult ki segítségükkel, Csehországban és Szlovákiában a prostitúció és a pénzmosás vezetett, és jól jövedelmezett a Szlovénián, valamint Albánián keresztül lebonyolított fegyverkereskedelem is a balkáni háború idején.⁹

---

⁸ Luigi, 1993: (i.m. 5) p. 111.

⁹ Póczik, 2001: (i.m. 1) p. 76.

V. Az egykori Szovjetunió

A volt Szovjetunió területén (Oroszországban, Ukrajnában és más utódállamokban) kialakult nagyszabású és időközben szoros nemzetközi kapcsolatokat is ápoló szervezett bűnözést csak orosz maffiaként ismeri a közvélemény. Ezek a szervezetek nem csak a rendszerváltozás időszakában bukkannak fel, hanem már a Szovjetunió fennállása idején is jelentős méretű és jól szervezett alvilág létezett annak ellenére, hogy a magas büntetési tételek, a büntetőapparátus megtorló jellege, a rettenetes börtönviszonyok és a büntetőtáborok biztos, hogy jelentős visszatartó erővel bírtak. Érthetőnek tűnik mindez, ha belegondolunk, hogy a Szovjetunió létrejötte a propaganda ellenére sem alakította át túl hamar a korábbi társadalmi viszonyokat, ráadásul fennállásának hét évtizedéből mindent összevéve még 30 év sem tekinthető igazán konszolidált időszaknak. A polgárháború után azonnal következett a kolhozosítás, majd terror, háború, megtorlás és újjáépítés.

A cári rendszerből megörökölt alvilág, a láthatatlan szférába vonult vissza, de az 1930-as évek éhínsége által, a városokba hajtott vidéki népességből bő utánpótlása keletkezett. Míg a háború előtti hagyományos alvilág leginkább a betörőbandák tevékenységében, a rabolt javak szervezett értékesítésében, és a közönséges erőszakos cselekedetekben nyilvánult meg, addig a szervezett bűnözés az 1960-as évektől már (akárcsak más kommunista berendezkedésű társadalmakban) a jellegzetes hiánygazdaság másodlagos ellátórendszerévé vált, és szétválaszthatatlanul összefonódott a legális gazdasággal. Az 1970-es évek végére nagy terjedelmű, korrupcióval bőven átitatott feketegazdaság keletkezett, amely már ekkor óriási pénzeket juttatott az érdekeltek kezébe. Az orosz szervezett bűnözés kialakulásának folyamatában megfigyelhető volt, ahogyan a politikai hatalom képviselői a feketegazdaság felé nyitnak és a luxuscikkkel való ellátásért cserébe biztosítják annak zavartalan működését, így a kapcsolataikat annak javára kamatoztatva, a szervezett bűnözés részévé válnak. Nem hiányoztak a fekete pénzek befektetési lehetőségei sem, hiszen a kifelé szinte teljesen zárt és egy hatalmas, kontinensnyi terület fogyasztása kínált lefedetlen piaci lehetőségeket. Ebben ragadható meg az alapvető különbség a közép kelet európai terület, részben nyitott és kisméretű szocialista államaiban lezajló szervezett bűnözői berendezkedéshez képest. Mindennek következményeként, már az 1980-as években a teljességgel szétszűllött párt és igazgatási apparátus szélnek eresztett tagjainak jó része, minden különösebb nehézség nélkül lépett át a rendszerváltás pillanatában az éppen legalizálódó magángazdaságba, miközben megőrizve kapcsolatait (mind felfelé, mind lefelé) rátette kezét a privatizálódó állami vagyonra és a bankszférára. Hasonló módon fontos jelenség volt, hogy az afganisztáni háború - ami a rendszer széteséséhez is hozzájárult - a szervezett bűnözés rohamos terjeszkedését is jelentősen elősegítette, hiszen a harcoló alakulatok magasabb beosztású tisztjei már ekkor a legszennesebb módszerekkel, elképzelhetetlen összegeket kerestek a lakosság kifosztásából, és a hadsereg számára feleslegessé vált legénységi állomány tömegeiből, ahonnan közben máris megteremtődött a gyakorlott, félelmet nem ismerő hétrprobás gyilkosok teljes hada. Mindezt természetesen csak tetézte a hirtelen jött hatalmas munkanélküliség és az életviszonyok elborzasztó romlása. Mára, a demokratizálódásnak is köszönhetően, az egykori intézmények szétszilárdtak, a több évtizedes - bár vitatott, de mégis létező - értékrendszer rohamosan elkorhadt. A határok megnyitásával a posztszovjet szervezett bűnözés már kész struktúrákkal léphetett elő, így a technikai modernizálódása is gyors ütemben bekövetkezett, majd hamar kiépítette kapcsolatait az USA-ba

korábban kivándorolt orosz közösségekkel is. A posztsovjét szervezett bűnözés korunkra komoly partnere, és félelmetes ellenfele lett a korábban érkezetteknek, képesen arra, hogy stratégiai célokat tűzzön maga elé és el is érje azokat.¹⁰

Ebbe a maffiába csak akkor vesznek fel új tagot, ha ajánlója van, és elszántságát azzal bizonyítja, hogy utasításra megöl valakit, a legnagyobb tisztelettel bír, ha mondjuk egy barátját vagy rokonát. Ha bekerülnek, nagyjából a klasszikus tolvajvilág törvényei szerint élnek; vállalják akár a szervezeten belül kiszabható halálbüntetés kockázatát is; saját zsargonjukat használják a beszélgetések során és tetoválásokkal jelzik végleges elkötelezettségüket. (A kábítószer-kereskedőket a pókhálóról, a rablókat a nyolcágú csillagról, a területi főnököket pedig a kettétört szívről lehet megismerni.) Piramisszerűen felépített, lazán egymásba illeszkedő, klasszikus bűnözői csoportokat alkotnak. Az egyszerű utcai gonosztevők képezik a piramis alját, ahol a területüket újonckiképzőként kezelő bandavezérek irányítják őket. Ezek fölött helyezkedik el az ellátó és a biztonsági csoport, amelyek a többiekkel való összeköttetési csatornákért felelnek. A biztonsági csoportot köztisztviselőben álló, tanult vagy elismert emberek alkotják: újságírók, bankárok, művészek, sportolók, az új és a régi politikusok, akik titkosszolgálati információkat, jogi védelmet, társadalmi presztízst és politikai fedezéket biztosítanak számukra. Fölöttük állnak a keresztapák, a korlátlan hatalommal rendelkező vezetők, akik ezt a világot irányítják, ők konzerválják az ideológiát, igazságot szolgáltatnak és döntenek stratégiai kérdésekben. Előfordul aki börtönben, akad aki szabadlábban van, alattvalóikat inkább vezetnek mintsem irányítják, ők végzik a szellemi munkát, tartják össze a szervezetet - bár távolról sem lehetne azt állítani, hogy minden szempontból uralják az erőszakosságig öntörvényű és egymással rivalizáló bandákat. 1993-ra a napi emberölések száma egyedül Oroszországban is meghaladta a nyolcvanat. Oroszország olyan veszélyes hely lett, hogy maga a főügyész, Valentyin Sztjepanov azt tanácsolta az állampolgároknak, hogy *„minden lehetséges eszközt használjanak fel a saját védelmük érdekében, és nem fogják firtatni, hogy túllépték-e a jogos védelem mértékét.”*¹¹

Ezek a szervezetek átszövik az egész politikai és gazdasági életet, egészen a hadseregek vezető köréig és eredményesen terjeszkednek Nyugat felé. Tevékenységük a hagyományos szervezett bűnözés körében mozog: kábítószer- és emberkereskedelem, lopott gépkocsik forgalmazása, és más gazdasági bűncselekmények. Feltűnő különös kegyetlenségük. Az USA bűnszervezetei is előszeretettel fogadják zsoldjukba a megbízható és olcsó orosz bérgyilkosokat. Szervezeteikre leginkább az etnikai elvre alapuló struktúra a jellemző. A korábban a szovjet feketegazdaságban tevékenykedő déli, pl. kaukázusi csoportok már csak az orosz konkurencia nyomása miatt is maffiaszerű alakot öltöttek, de elősegítették ezt a folyamatot az amúgy is erős törzsi hagyományaik. A Moszkvában és környékén elkövetett bűncselekmények (becslések szerint) 30%-át ezek követik el. Rájuk is jellemző a nagyfokú specializáltság és a bűnpiac erős szegmentálása. A grúzok szerencsejátékban, az észetek rablótámadásokban, az örmények pedig a kézfegyverek kereskedelmében utaznak.¹²

¹⁰ Póczik, 2001: (i.m. 1) p. 86.

¹¹ Sterling Claire H.: Pax Mafiosa, fordította: Bedő Csaba: Belügyi Szemle, 1997., p. 157.

¹² Póczik, 2001: (i.m. 1) p. 86.

1. A csecsenek

Aztán ott vannak a csecsenek, akiknek Moszkvában közel 600 bűnözőből álló hadseregük van. Az önmagát szuverén államnak tekintő észak-kaukázusi csecsen enklávéna csak 700 ezer lakosa van, ennek ellenére otthon és külföldön egyaránt ők a leghírhedtebb és legsokoldalúbb oroszországi maffiózók. Számatalan csecsen banda működik, és még csak nem is mindig jó a kapcsolatuk egymással, ugyanakkor egyformán kegyetlenek, és tökéletesen védett területet alakítottak ki a hegyi köztársaságban. Moszkvában félnek a csecsenektől, gyűlölik, de kiszorítani nem tudják őket. A csecsen bandák a védelemtől kezdve minden elképzelhető tevékenységre kaphatók, ami törvénytelen. A fölényeskedő csecsen nehézfiúk Berlinben, Varsóban és Prágában is átvették a terepet. Németországban, Ausztriában, Svédországban kocsit lopnak, kábítószerrel visznek Nyugat-Európába, az Egyesült Államokban pénzhamisítással, valutaüzérkedéssel foglalkoznak. Vadak, kegyetlenek, átjárhatatlanul jól konspirálnak, hidegvérű és érzéketlen gengszterek.¹³ Hogy miért harcolnak, mi a céljuk, hogyan és miért robbantanak - ha egyáltalában ők robbantanak - miért rabolnak, és egyáltalán mit csinálnak Moszkvában és más városokban a végletekig kriminalizált csecsen csoportok, amelyeket már régóta a legkegyetlenebbek közé sorolnak? A kérdések sokaságára lehet, hogy nincs ésszerű válasz, írja a fordító¹⁴ a csecsenek bűnöző rétegének bemutatásáról szóló tanulmány előszavában, de mindenképpen nagyon szemléletesen közvetíti azt az elszántságot, és félelmet nem ismerő bátorságot, amely miatt a hasonló jellegű szervezett bűnözői csoportokat is rendkívül nehéz felderíteni, felszámolni szerte a világon.

A csecsenek különböznek a volt Szovjetunió területén élő más népektől: nem viselik el a rabságot, és a történelem során mindvégig konfliktusban álltak a hatalommal. 1944-ben Kazahsztánba és Közép-Ázsiába telepítették őket, a hatalom igyekezett ideológiailag megdolgozni a helyi lakosságot: a csecseneket vérszomjas árulóknak és banditáknak titulálták. Az akkori elképzelések szerint a csecseneknek ki kellett volna pusztulniuk. Ők azonban életben maradtak, sőt, nem csak alkalmazkodni tudtak a körülményekhez, hanem meg is művelték azt a földet, amelyen meg kellett volna halniuk. Azokban a térségekben gyakori eset volt a fejlett csecsen kolhozok megjelenése, sőt már annyira meg is erősödtek, hogy a helyi vezetőség állandóan, arcátlan pimaszsággal pénzt zsarolt ki tőlük. A csecsenek közül sokan a Csujzkaja völgyben települtek le, ahol megterem a vadkender, és ami miatt ide sok idegen látogatott, így aztán meglehetősen gyakran rendeztek razziákat is. Az idegenek sokszor találtak menedéket a csecseneknél. Természetesen nem azért, mert a csecseneknek önmagában tetszett ezeknek az alakoknak a kábítószer iránti szenvedélye, vagy más kézzelfogható hasznot hajtottak volna nekik, hanem mert megszegték a törvényt, amivel súlyos konfliktusba keveredtek az állammal és mindent, ami a csecseneket folyton büntető államhatalom ellen irányult, szinte azonnal ösztönösen pártfogásukba vettek. Ugyanakkor a csecsenek azok, akik elsőként változtatták át a bűncselekmények elkövetésének rendszerét szervezett bűnözéssé a Szovjetunióban, noha maguk a csecsenek a kérdéshez lényegesen egyszerűbben viszonyultak: egyszerűen ez volt a túlélési módszerük. A csecsen bandák a szigorú hierarchia, a kemény és könyörtelen fegyelem, és a hallgatásra tett fogadalom elvére épülnek. A szicíliaiak, akiket a fogadalom „feltalálóinak” tekintenek (Chi parla, muore. Chi tace, campa. - Aki beszél meghal, aki hallgat túléli; mondja a szicíliai közmondás) a csecsenekhez képest bátoratlan kiscicáknak tűnnek.

¹³ Claire, H. 1997: (i.m. 10) p. 163.

¹⁴ Dénes Sándor

A nyomozók százainak beletört a bicskája a csecsen bűnözés felderítésébe. Egyetlenegy csecsen sem lett titkos ügynök vagy téglá. A csecsen bandák specialitása egyszerű volt: gyilkosság, rablás, zsarolás, lopás. Az elszánt kitartóság, amellyel bárhol megkeresik, felkutatják ellenségeiket - elképesztő. A tanulmány szerzőjének, a fordító tolla szerint volt szerencséje találkozni egy csecsen emberrel, aki testvérének gyilkosát kutatva tíz évet töltött lágerekben és börtönökben. Megtalálta és bosszút állt érte, őt magát ezért golyó általi halálra ítélték. Ez az eset távolról sem nevezhető ritkaságnak - írja. A nyolcvanas évek végén kezdődött a közép-ázsiai fiatal csecsenek tömeges hazatérésének folyamata történelmi hazájukba. 1991 után a csecsen kormány a saját bűnöző gárdájára támaszkodott: ez volt az egyedüli reális és egységes, mindenre képes erő. Mindezeken túl, rendelkeztek a már rég kialakult kapcsolatokkal is, a legmagasabb orosz körökig bezárólag. Részükre garantálták az orosz törvényekkel szembeni védelmet, nevezetesen, ezen az alapon jött létre az Icskériai Köztársaság titkosszolgálat (Csecsenföld = Icskériai Köztársaság).¹⁵

---

¹⁵ Mi a csecsenföldi valóság? Megjelent a „Kriminaljale Hronika” 9. számában, Moszkva, 1996. fordította: Dénes Sándor, Belügyi Szemle, 1997., p. 95-97.

VI. Európa

A hosszú, véres háború elgyengítette a térséget, így 1931-ben létrejöhetett a béke aláírása és ebből következően a La Cosa Nostra megalakulása, amely az egész nyugati világra rátette a kezét. Ebben az időben a szervezett bűnözés fő nyereségforrása az alkohol illegális forgalmazásából származott. A prohibíció gyengülésével az alvilág a prostitúció, az illegális játéktermek, a pénzhamisítás, a fegyverüzlet és a kábítószer-kereskedelem megjelenésével alkalmazkodott az új helyzethez. Ahogyan Európában kezdett gyökeret eresztetni az új, totalitárius társadalmi modell - Olaszországban Mussolini, a Szovjetunióban Sztálin, Németországban Hitler - úgy ezekben az országokban csökkent a szervezett bűnözés jelenléte, ha nem számítjuk azt a ténytet, hogy ezek a rendszerek valójában, a szervezett bűnözés legkifinomultabb formáját jelentették, elsősorban természetesen a saját lakosságuk ellen. A II. világháború utáni korszak egyes országokban a szervezett bűnözés igazi reneszánszát hozta. Főleg Olaszországban, ahol szinte egyszerre jött létre az olasz maffia három nagy ága: a Nuova Maffia, a Nuova Camorra Organizzazione és a Nuova Famiglia. Nem maradt el az Amerikai Egyesült Államok sem, ahol az 1980-as évekre már 24 bűnözőkartell jelenléte volt ismert, ahol a fő működési terület az illegális fegyver- és kábítószer kereskedelem volt. A szervezett bűnözés elsősorban Olaszországból és az Amerikai Egyesült Államokból szivárgott be az olyan országokba, mint Németország, Japán, Nagy-Britannia, Mexikó és Kolumbia. Ez utóbbi elmaradt dél-amerikai országban a gazdasági és a társadalmi életet szinte teljesen megbénítja a - főként az Escobar család által vezetett - Medellín-kartell ellen folytatott, jobbra kilátástalan harc. Szintén rendkívül nagy veszélyt jelent Európára az a szervezett bűnözés, amely a volt Szovjetunió területéről szivárgott be a volt kommunista államok felé, hogy azokon keresztül folytassa útját Nyugat-Európába. Mostanra már bizonyossá vált, hogy a szervezett bűnözés a volt Szovjetunió területén sem új keletű probléma, aminek egyik kézzel fogható bizonyítéka, hogy néhány év leforgása alatt, egyetlen országban sem voltak képesek úgy megszervezni az alvilágot, mint ahogyan ezeken a területeken.¹⁶

A volt szovjet szervezett bűnözéssel összevetve, bizonyos rokon vonásaik ellenére, a közép-kelet-európai szervezetek nagyobb része még szerényebb keretek között mozgott, még nem volt igazán nemzetközi, inkább csak határokon átlépő bűnözés, amely jobbra regionális jelentőséggel bírt. Azonban, mind mennyiségi, mind minőségi és szervezettségi mutatói tekintetében is felnövényben vannak ezek a bűnözői társadalmi csoportok a régebbi szervezetek színvonalára, és mára már jelen vannak a modern szervezett bűnözés teljes vertikumában. Ebben a térségben is jellemző, hogy a rendszerváltás okozta tisztázatlan piaci viszonyok lehetőséget nyújtanak a belső és a nemzetközi szervezett bűnözés számára is, a legális gazdaságba való belépésre. A régió lakosságának rohamos szegényedése és fogyasztási igényének mennyiségi növekedése szélesre tárta a kapukat nemcsak a fekete piacokon gyenge minőségű, illetve hamis védjeggyel ellátott áruk forgalmazása előtt, hanem, amint a román, magyar, albán, macedón példa is mutatja, a határokon átlépő befektetési panamák, és pilótajátékok előtt is.¹⁷

¹⁶ Jozef Madliak - Péter Copko: A szervezett bűnözés Szlovákiában, Rendészeti Szemle, XXXII. évfolyam 11. szám, 1994. november p. 118-121.

¹⁷ Póczik, 2001: (i.m. 1) p. 88.

A magyar, szlovén, cseh, szlovák és lengyel szervezett bűnözői csoportok országaik nyugati határregióiban jellemzően a vagyon elleni bűnözés, lopott gépjárművek csempészése és kereskedelme, valamint az alkohol- és cigarettacsempészet területén tevékenykednek, saját határaikon belül befektetési és biztosítási csalással, uzorakölcsönzéssel és pénzbehajtással, védelmi pénzek szedésével, szórakozóhelyek üzemeltetésével, kábítószerrel, prostitúcióval, embercsempészettel foglalkoznak. Román elkövetői csoportok Bécsben, de Budapesten is, zsebtolvajlások, betöréses lopások, külföldiek elleni vagyoni cselekmények elkövetésére specializálódtak, és jövedelmeiket saját hazájukban szórakozóhelyekbe és nagykereskedésekbe investálják, valamint kiveszik a részüket az illegális bevándorlás, feketemunkaerő-toborzás és leánykereskedelem szervezéséből is. Lengyelország termelőként is bekapcsolódott a szintetikus drogok piacába, Magyarországon pedig az olajszármazékok jövedelmező hamisítása és illegális forgalmazása vált a szervezett bűnözés egyik legfőbb területévé. Ez a fajta tevékenység, nyilvánvalóan nem folytatható jól működő külkapcsolatok nélkül, így nem tűnik alaptalannak a feltevés, hogy a rendszerváltással együtt járó privatizáció számos tranzakciója a bűnözéssel határos eszközökkel, vagy a szervezett bűnözés eszköztárával és nagyszabású korrupcióval megfűszerezve folyt. Egyáltalán nem kizárt, hogy Magyarországon is szoros kapcsolat létesült a szervezett bűnözés és bizonyos politikai csoportok vagy személyek között.

Az egykori Jugoszlávia utódállamaiban kialakult szociális, nemzetiségi és etnikumi ellentétek, majd a polgárháború hívták életre a posztszovjet szervezett bűnözéshez nagyon hasonló szerb, bosnyák, horvát, albán és macedón struktúrákat, amelyek a nemzeti konfliktusoktól függetlenül laza, konzultatív együttműködésben álltak, és mára túlléptek a regionális kereteken. Külföldön elsősorban a régebbi, majd a közelmúltbeli (már bünszövetkezetek által szervezett és finanszírozott) kivándorlás folytán létrejött honfitársi kolóniákban teremtettek bázist maguknak, cselekményeik is gyakran e közösségek gazdagabb tagjai ellen irányulnak.

A leginkább orosz szervezetekkel együttműködést ápoló szerb csoportok Európában minden tényállási csoportban, de különösen a vagyon elleni cselekmények, járműlopás és -csempészet területén tevékenykednek, jól kiépült és kiválóan szervezett elkövetői, szállítói és orgazda-hálózattal rendelkeznek Olaszországtól Skandináviáig. Egyes vezetőik (részben Európában körözött háborús bűnösök) magas politikai és katonai kapcsolataik révén befolyást gyakorolhatnak a hazai igazságszolgáltatás működésére, és erőszakos cselekményeikhez igénybe veszik a szerb hadseregek különlegesen kiképzett, leszerelt vagy aktív tagjainak segítségét.¹⁸

A szervezett bűnözés előretörése valamennyi volt keleti blokkbeli országban jól érzékelhető. Várható volt, hogy a kapitalizálódással a bűnözés szintje tovább emelkedik, amelyet elősegít, hogy a lerombolt régiókkal szemben még nem épültek ki az új ellenőrzési mechanizmusok. Meg kellett találni a módot az átalakulási folyamat nemkívánatos elemeinek a visszaszorítására. Ahogyan már több forrásban is fellelhető, a szervezett bűnözéssel már a feudális korszakban találkozhatunk. Az igazi fellendülésre azonban csak a XX. században került sor, amikor az 1920-as években az Egyesült Államokban bevezették a prohibíciót. Mint gombák az eső után, nőttek ki a társadalomból újabb és

---

¹⁸ Póczik, 2001: (i.m. 1) p. 89.

újabb gengsztercsoportok, amelyek könyörtelenül harcoltak egymás ellen, elsősorban a piacok megszerzése, az ebből fakadó nagy nyereséghez jutás érdekében.¹⁹

1. Németország

A kriminalisták Európában és világszerte is már hosszú évekkel ezelőtt megállapították, hogy az olasz szervezett bűnözés aktivitását messze Olaszország határain túl is kiterjesztette. Ahhoz, hogy részletes információkhoz lehessen jutni a maffiózó struktúráknak a felépítéséről Olaszországban, illetve ezeknek a kapcsolatrendszeréről az európai országokban, a Német Szövetségi Bűnügyi Hivatalnál elhatározták, hogy elkészítik a németországi olasz szervezett bűnözés keresztmetszeti kiértékelését. Kiindulópontul azoknak a vizsgálati eljárásoknak a kiértékelése szolgált, amelyeket Németországban a mai négy legjelentősebb olasz bűnszervezetnek a tagjai ellen folytattak le: a szicíliai Maffia, a nápolyi Camorra, a calabriai 'Ndrangheta és a apuliai Sacra Corona Unia (Nouvo Sacra Corona Unita).

Olaszország négy nagy maffiaszervezete összesen kb. 16 ezer taggal rendelkezik. A szicíliai Maffia, a Camorra és a 'Ndrangheta az egyenként kb. 5 ezres taglétszámaikkal egyforma erőt képviselnek. A Sacra Corona Unita, amely a Camorrából és a 'Ndranghe-tárból kivált családok és egyéb, más bűnöző családok ezt követő egyesüléséből keletkezett., kb. 1000-1400 tagot számlál. A szervezetek klánokból épülnek fel, amelyek száma eléri a 186-ot, és amelyekben igen szigorú hierarchia uralkodik. Legmagasabb döntéshozó grémiumnak a Cupola, illetve a Commissione Interprovinciale számít.

Bűnügyileg súlyponti helyet foglal el az olasz maffiánál már tradicionálisnak számító védelmi pénzek kizsarolása, az erőszakos bűncselekmények körében a rablás, a gyilkosság, a pénzhamisítás és a hamis pénz terjesztése, ezután a gazdasági bűncselekmények sorából kiemelkednek az építőiparhoz kapcsolódó bűnügyek, valamint a vagyon elleni bűncselekmények, végül az elmaradhatatlan kábítószer-kereskedelem. A szervezetek tagjai tevékenységeikkel jelentős részben a bűncselekmények határain kívüli jogsértéseket is magvalósították. Számos esetben megsértették a kábítószer-törvényt és a fegyvertartási törvényt, illetve dominált náluk a gépjármű-csempészet, valamint a védelmi pénzek kizsarolása.

A kábítószer-kereskedelem gyakran tartós bevételi forrásnak számít párhuzamosan más bűncselekmények elkövetése mellett. Észak-Németországban pizzériákat létesítettek, amelyek csak látszólag voltak azok, ugyanis az utcai terjesztésű kábítószer ügynökei, a lebukás előtt ilyen módon könnyebben el tudnak tenni. Voltak olyan pizzéria tulajdonosok is, akik tisztán szerették volna tartani üzletüket a kábítószer-bűnözéstől, azonban olyan nyomást gyakoroltak rájuk, hogy előbb-utóbb rákényszerültek elhatározásuk megváltoztatására, hiszen megfenyegették őket, utalván arra, hogy családtagjaik egészségét súlyos és maradandó károsodás fogja érni, illetve az éttermeiket a földdel teszik egyenlővé. Azon ritka esetben, ha ezek után még mindig nem adta be a derekát a tulajdonos, valóban minimum az érintett pizzériák felgyújtása következett.

A bűncselekmények és a struktúrák konkrét feltárása mellett bebizonyosodtak az olasz szervezett bűnözés bűnelkövetőinek a szerteágazó kapcsolatrendszerei, tartózkodásai és utazási

---

¹⁹ Madliak – Copko, 1994: (i.m. 15) p. 118-121.

mozgásai Németországban. Mind a Sacra Corona Unita, a Maffia, a Camorra és a 'Ndrangheta tagjai is tartózkodnak Németországban, ahol szoros németországi kapcsolatrendszereik vannak kiépítve.

Az olasz szervezett bűnözői csoportoknak Németországban felderített tagjai - a szervezeti hierarchiában elfoglalt helyüket tekintve - a középső vagy az alsó szinten foglalnak helyet. Közben azonban nem szabad figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy a bűnözésből eredő fenyegetés megítélésénél nemcsak az egyes bűnözőnek a pozíciója a mérvadó, hanem sokkal jelentősebb az ezekre a tagokra gyakorolt hatásuk és meghatározó funkciójuk mindenekelőtt azoknak a vezető-személyiségeknek, akik bizonyos fokig a háttérben maradván Olaszországban tartózkodnak.²⁰

2. Szlovákia

Jól illusztrálja Jozef Madliak és Péter Copko Szlovák szervezett bűnözésről, 1994-ben írt munkája, hogy a tizenöt évvel ezelőtt felmért probléma, és az akkor meglévő tapasztalatokra épülő félelmek, miként igazolódtak be a közép-kelet európai térség valamennyi országában, szinte lépésről lépésre betartva a szervezett bűnözés megjelenésének és terjedésének szabályait.

A szlovák helyzet objektív feltérképezése arra mutat - írják a szerzők - hogy, főleg a nagyobb városokban (Bratislava, Kosice, Zilina, Presov, Banská Bystrica) már korábban is megjelent a szervezett bűnözés több formája. A kis- és fiataikorúak körében előfordul, hogy előre kitervelt bűncselekmények elkövetésével jutnak pénzhez a fiatalok, hogy azon szeszes italt vagy kábítószeret vásároljanak. Virágzik a prostitúció, megjelentek a kerítők, akik busás hasznót húznak eme üzletágból, és természetesen fizikailag is védik a területüket a konkurencia ellen. Gyakori eset, hogy szervezett és illegális úton nagy értékű, bűncselekményből származó műkincseket csempésznek ki az országból, elsősorban Ausztriába és Németországba. Egyre többször tapasztalható a bankok, posták kirablása. A nagyobb városokban, bűnözői csoportok, személyek úgy tisztázzák egymás között a nézeteltéréseket, hogy bérgyilkosokat fogadnak, akik hidegvérrel lelövik a célként megjelölt személyt. Szerencsére ezeknek a bűncselekmények az előfordulása még nem tömeges, azonban rendkívül nagy figyelmet kell fordítani a megelőzésre, ugyanis az 1989 utáni változások megteremtették a külföldi szervezett bűnözés beszivárgásának a lehetőségét Szlovákiába is, a régi kontrollmechanizmusok lerombolása (főleg a gazdaság területén) lehetővé teszi, hogy a szlovák bűnözőtevékenység mintegy rákapcsolódjék a kiépített nemzetközi bűnözésre.²¹

A tanulmány szerint a nemzetközi tapasztalatok azt mutatják, hogy a szervezett bűnözés leghamarabb a prostitúciót karolja fel, Szlovákiában tanúi voltak a prostitúció szinte tömeges felvirágzásának. Ez akkor még jobbra öntevékeny módon folyt, vagy esetenként kisebb roma csoportok irányították azokat. A szervezett bűnözés a prognózis szerint a jövőben valószínűleg erőszakkal fogja a védelme alá vonni ezt a területet és profitálni fog belőle - írja a szerző a 90-es évek elején, ami mára sajnos teljes egészében beigazolódni látszik.

Annak ellenére, hogy Szlovákiában akkor még nem találkozhattak a széles körben elterjedt klasszikus kábítószerrel, meggyőződésük volt, hogy csak idő kérdése, mikor lesz ez ott is napi

²⁰ Balogh Endre: A szervezett bűnözés fenomenológiája Németországban, Rendészeti Szemle, XXXI. évfolyam 8. szám, 1993. augusztus, p. 109-111.

²¹ Madliak - Copko, 1994: (i.m. 15) p. 118-121.

jellegű probléma. Szlovákia földrajzi fekvése ehhez sajnos nagyon kedvező; az országon keresztül biztosítani lehet az északi államok (Svédország, Dánia, Norvégia) kábítószer ellátását pl. Olaszországból, Franciaországból vagy más területekről. A Szlovákián keresztül folytatott tranzittevékenység így egyre erősödött - bizonyította ezt a határokon lefoglalt drogok növekvő mennyisége. A drogbandák minden bizonnyal akkor puhatolták a terepet, hogy merre lenne a szállítmányok útja a legbiztonságosabb. A szervezett bűnözés számára jövedelmező üzletet jelent természetesen a fegyverkereskedelem is, és mivel Szlovákiában nagyon sok fegyver került a polgári lakosság kezébe, melyek főleg a volt szovjet hadseregtől származtak, ahonnan nagyon olcsón lehetett azokat beszerezni amikor ki kellett vonulniuk az ország területéről, így a bűnözői csoportok nem túl nagy erőfeszítéssel juthattak hozzá ezekhez az eszközökhöz.

Mivel az akkori tapasztalatok szerint Ausztria nagyon szívesen befogad majdnem minden műtárgyat, a vasfüggöny lebontása után a szervezett bűnözés új formájával találkozhattak Szlovákiában, ahol majdnem mindennapos esemény volt, hogy betörték templomokba, múzeumokba, képtárakba ahonnan nagy értékű műtárgyakat loptak el, amelyek a szlovák kulturális közkinccs fontos részét képezik.

A kelet-európai országok, főként Románia, Bulgária, a volt Jugoszlávia, Ukrajna és Oroszország, valamint Törökország nehéz gazdasági helyzete is hozzájárult ahhoz, hogy Szlovákiában találkozni lehessen a szervezett bűnözés egyik akkor még újnak számító formájával, az embercsempészettel, ahol a végállomás általában Ausztria, Németország, Belgium és Svédország volt. A Szlovák Belügyminisztérium jelzése szerint a megerősített határőrizet rendkívül sokba kerül, így a szervezett bűnözés e formájának létezésével előreláthatólag egy jó ideig még számolnunk kell.²² - Írják a szerzők, ami a fentiekkel egyetemben valóban be is igazolódott, hiszen az Ukrán határ felől érkező embercsempészet, hasonlóképpen, mint Magyarország esetében, egy olyan létező probléma, melynek kezelése rendkívüli, gyakran lehetetlen erőfeszítéseket igényel a hatóságoktól.

Ha figyelembe vesszük, hogy a volt politikai és gazdasági rendszerben is a gazdasági bűnözés volt a legjelentősebb, (annak ellenére, hogy akkor még működtek bizonyos bevált kontrollmechanizmusok) természetes, hogy amikor ezeket leromboltuk és az újakat még nem sikerült kiépítenünk, ez a terület lesz az, amely elsősorban Szlovákia területére vonzza a nemzetközi szervezett bűnözést. Fennáll a nagy nyereség megszerzésének a lehetősége; a gazdaságba befektetett investíciók lehetővé teszik a piszkos pénz tisztára mosását, a privatizációs hullámok valóban nagy lehetőséget nyújtanak az ilyen pénzeszközök befektetésére. Mint ahogy itt Jozef Madliak és Péter Copko előre látta, végigsöpört a volt szocialista országokon a privatizációval kapcsolatos csalások, pénzmosások és sikkasztások vihára, amelyben rendkívüli módon meggazdagodva foghattak újabb bűncselekménytípusok megvalósításába, szervezésébe, az abban részt vevő, újonnan létrejött maffia-jellegű vállalkozói réteg tagjai.²³

3. A szocializmus kora Magyarországon

Magyarországon az elmúlt közel öt évtizedben diktatórikus rendszer uralkodott, amelynek egyik jellegzetes sajátossága az alacsony bűnözési gyakoriság, az igen jó közbiztonság, a bűnözés

²² Madliak - Copko, 1994: (i.m. 15) p. 118-121.

²³ Madliak - Copko, 1994: (i.m. 15) p. 118-121.

egészén belül pedig az alkalomszerűen elkövetett, aránylag jelentéktelen súlyú bűncselekmények dominanciája. Ebben szerepet játszhatott egyrészt az is, hogy a nagyvárosokra egyébként jellemző bűnözők jelentős része 1945-1948 között elhagyta az országot másrészt az, hogy az 1956-os menekülési hullám során, az országból kivándorolt magyar állampolgárok között nagy számmal voltak olyan elemek, akiknek távolléte hozzájárult ahhoz, hogy Budapest majdnem húsz évre (az új generáció felnövekedéséig) Európa egyik legbiztonságosabb fővárosa lehessen. A modern szervezett bűnözés kialakulásának a gazdálkodás struktúrája és a vagyon eloszlása sem kedvezett, mivel nem igazán voltak olyan magánkézben lévő, terhelhető üzleti vállalkozások, amelyek a védelmi zsarolás passzív alanyai lehettek volna. Az élet kvázi egészét átfogó rendőrségi ellenőrzés kizárta a prostitúcióra és szerencsejátéokra épülő komolyabb bűnözőszervezetek huzamosabb létezését, a határforgalom szigorú ellenőrzése, a szoros rendőrségi jelenlét és a fizetőképes kereslet hiánya pedig elejét vette a kábítószer-kereskedelmi hálózat kiépülésének is.²⁴

1965 és 1975 között Magyarországon a bűncselekmények számában jelentős változás nem történt és a szerkezeti összetételük sem igen változott. A legképzettebbek a betöréses lopások elkövetői voltak, akik a megszerzett javakat gyorsan felélték, de életmódjuk, magatartásuk következtében viszonylag egyszerű eszközökkel fel tudták deríteni tevékenységüket a hatóságok.²⁵

Horváth András²⁶ tapasztalata szerint, idézem:

„Ettől jelentős mértékben eltérő felfogású, szervezetszerűen felépített bűnözőcsoport 1975-1976-ban jelent meg először a fővárosban.

Az L. Attila köré csoportosuló személyek elsősorban betöréses lopásokkal foglalkoztak, és csak egyes terveikben szerepelt a fegyveres rablás végrehajtása, de:

- *az adott időszakban a mozgásukhoz és a bűncselekmények konkrét végrehajtásához a legkorszerűbb technikai eszközökkel rendelkeztek, az egész ország területére kiterjedt a működésük;*
- *az akkoriban legbiztonságosabbnak vélt védelmi berendezéseket rendkívül gyorsan és eredményesen támadták (néhány perc alatt nyitották ki az elterjedt Bécsi-II típusú páncélszekrényt);*
- *magas szintű technikai ismeretekkel rendelkeztek, szervezetük hierarchikus felépítésű és feladatszerűen csoportosított volt;*
- *tevékenységüket mélyen konspirálták, anyagi meggazdagodásuk forrásait legalizálták, az esetleges lebukásra a szükséges ellenintézkedéseket kidolgozták, sőt gondoskodtak (jogi) védelmükről is;*
- *a bűncselekményeket folyamatosan követték el, függetlenül attól, hogy egyes esetekben - a kor viszonyaihoz képest - elképesztően nagy zsákmányra tettek szert;*
- *a megszerzett jelentősebb értékeket nem élték fel, hanem az előprivatizáció során magánkézbe vagy bérleménybe került üzletekbe fektették;*
- *tudatosan készültek a rendőri titkos módszerek megismerésére és időben kiszűrték a körükbe beépített informátort;*
- *foglalkozásszerű bűnöző életmódjukra fizikai értelemben is készültek, rendszeres edzésekkel különleges testi erőre, és a küzdősportokban jelentős jártasságra tettek szert.”*

A felsorolt ismérveket tekintve láthatóvá válik, hogy ezek már jelentős mértékben tartalmazzák a szervezett bűnözés alapvető elemeit és sajátosságait, mindezek ellenére az adott korban a társaság nem válhatott nemzetközivé, és sem gazdasági, sem társadalmi értelemben nem juthatott hatalmi pozícióba.

²⁴ Bócz Endre: „Egy államügyész vallomása” - A szervezett bűnözés elleni küzdelem ügyészi tapasztalatai Magyarországon, Belügyi Szemle, 1997. p. 11.

²⁵ Horváth András: A szervezett bűnözés néhány gyakorlati tapasztalata, Rendészeti Szemle, XXXII. évfolyam 10. szám, 1994. október, p. 4.

²⁶ Horváth András r. ezredes, Pest Megyei Rendőr-főkapitányság bűnügyi helyettese. (1994.)

1975 és 1980 között a bűnözés alakulásában a korábbi évtizeddel ellentétben még viszonylag kis arányú, de permanens emelkedés volt tapasztalható. Az idézethez hasonló felépítésű, bűnözőszervezetek egyre nagyobb számban tevékenykedtek, de a rendőri ellenlépések többnyire eredményeseknek bizonyultak.²⁷ A szigorúbb értelemben vett szervezett bűnözés kedvelt változata, az illegális árukkal és szolgáltatásokkal (az egyébként jogkövető közönség körében való kereskedés) tulajdonképpen különféle divat-, használati és akkoriban luxuscikknek tekinthető termékek (nejlonharisnya farmernadrág, kvarcóra, személygépkocsi, és számítástechnikai eszközök) csempészésére és a csempészaruk értékesítésére szorítkozott. Ezek azonban leginkább szezonális természetű vállalkozások voltak; nem volt állandó piacuk, a fizetőképes kereslet is korlátozott volt ezért aztán stabil elosztóhálózatot nem tudtak kiépíteni. A magántulajdonon alapuló vállalkozás lehetőségének korlátozottsága és az állami tulajdonra épült nemzetgazdaság kizárta a bűnözésből származó haszonnak a legális gazdaságban való tőkésítését is; ezúton tehát nem lehetett gazdasági és politikai hatalmat szerezni.

A szocializmus idején, a szó kriminológiai értelmében vett szervezett bűnözésnek, nem igazán volt kibontakozási lehetősége. Néhány tucat csempészett autó, néhány ezer farmernadrág értékesítése jelentette a rekordot; nem voltak azonban olyan jól felépített, stabilan működő szervezetek, amelyek a hatósági akciók által ütött sebeket kiheverték, regenerálódtak és tovább funkcionáltak, vagy terjeszkedtek, és az ország gazdasági és politikai struktúrájába történő beépülésre törekedhettek volna. Mindenesetre már abban az időben is a hatalmat gyakorló szervezetek keretében, azzal visszaélve követtek el egyéni haszonszerzés végett is bűncselekményeket, ezt azonban nem tekinthetjük szervezett bűnözésnek.²⁸

1980-tól ismét újszerű helyzet állt elő. A még mindig döntő többségében vagyon elleni bűncselekményeket, betöréses lopásokat elkövetők felderítésére, és elfogására irányuló törekvésekben a rendőrséget sorozatosan sikertelenségek érték. Azt tapasztalták, hogy az addig egymástól szeparáltan működő bűnözőszervezetek együttműködésbe és konspirációba kezdtek, majd pedig megindult a területek felosztása.

Új sajátosságok jelentkeztek ebben a bűnözői társadalomban, mondja Horváth András:

„- az irányítók és a vezetők közül néhányan vagyonuk, gazdasági lehetőségeik alapján befolyásos emberek voltak;

- mint már említettem, az egyes csoportok a területek felosztásával és a tevékenységek egyeztetésével - még laza és ellentmondásos formában bár -, de nagy szervezetet hoztak létre; - a bűnözők közül többen felsőfokú iskolai végzettséggel rendelkeztek, az irányítók és a vezetők közül néhányan vagyonuk, gazdasági lehetőségeik alapján befolyásos emberek voltak;

- elsősorban magyar származású, a büntetőeljárás elől külföldre szökött bűnözőkkel tartottak kapcsolatot, de nyugat-európai és egyesült államokbeli bűnözőkapcsolatokkal is rendelkeztek. A nemzetközi kapcsolatok révén lehetőségük nyílt a nagy értékű műkincsek külföldre juttatására, illetve a lelepleződöttek külföldre szöktetésére;

- az akkori állambiztonsági szolgálat néhány „szerencsétlen” operatív lépése következtében részben áttételesen védelmet élveztek, részben pedig a titkos felderítőmunkában és konspirációban jelentős ismeretekre tettek szert;

- anyagi javaikat már többnyire magánvállalkozásokba fektették, és ha még korlátozott mértékben is, de anyagi értelemben hatalmi pozícióba jutottak.

Ebben az ügyben tapasztaltuk először közvetlenül a rendőri állomány korrumpálásainak veszélyeit.

²⁷ Horváth, 1994: (i.m. 24.) p. 5.

²⁸ Bócz, 1997: (i.m. 23.) p. 12.

1980 és 1985 között a bűncselekmények számszerű növekedése²⁹ az előző 5 évhez viszonyítva megközelítette a 15%-ot.

1990-ig, azaz a rendszerváltás évéig a bűncselekmények számszerű növekedése 32-33 százalékos lett. Itt talán érdemes néhány számadatot konkrétan megemlíteni: 1989.-ben az emelkedés 22 százalék, 1990.-ben 51 százalék, 1991.-ben 29 százalék, 1992.-i folyamat megáll és 1993.-ban 10 százalékos csökkenés tapasztalható. 1994. 1. negyedévi adatok szerint a csökkenés 14 százalék.

A rendőri szervek megítélése szerint felállított kimutatás alapján viszont a szervezeten elkövetett bűncselekmények száma országosan megközelítően a két és félszeresére nőtt 1990 és 1993 között.

1992-ben a Pest Megyei Rendőr-főkapitányság súlyos, fegyveresen elkövetett élet elleni bűncselekmény miatt nyomozást kezdeményezett ismeretlen tettesek ellen. A látókörükbe került az a 4-5 szervezeten belüli összetevődő bűnözői konglomerátum, amely az előzőekben ismertetett szervezetek minden jellemzőjét magán hordozva minőségileg új bűnöző egységet alkotott.”³⁰

A magyarországi bűnözés alakulásának az 1990-es években új, meghatározó vonása volt a szervezett bűnözés megjelenése és térhódítása. A szervezett bűnözés a kriminalitás eszközeinek és módszereinek olyan modelljét alakította ki, amely jelentősen befolyásolta a bűnildözés elméletét és gyakorlatát.³¹

A már megjelent szervezett alvilág jellemzői:

- a vagyon elleni bűncselekmények már csak szórványosan és a társaság periferiáján jelentkeznek, fő tevékenységük a zsarolás, a védelmi zsarolás és az ezekhez társuló súlyos, élet elleni bűncselekmények;
- némely esetben a kivégzést is alkalmazzák, mint megoldási módszert;
- rendkívüli fizikai erejük, brutalitásuk és vakmerőségük mellett nagy tűzerejű lőfegyverekkel és robbanóeszközökkel rendelkeznek;
- a szórakoztatóipar, a szerencsejáték és a prostitúció területén jelentős gazdasági érdekeltségük van, és gazdasági szempontból hatalmi helyzetbe kerültek;
- jól működő nemzetközi bűnözőkapcsolatokat építenek ki, a megvesztegetést gyakorlatként tartják számon, adott esetben a rendőrség hivatásos tagjainak megfélemlítését vagy erkölcsi, illetve fizikai támadását is alkalmazzák;
- a védekezési taktikájuk során élnek a sajtótámadás eszközével, ha kell szabályos sajtókampányt indítanak;
- a gazdasági pozícióikat és kapcsolataikat felhasználva kísérletet tesznek a politikai hatalomba való beépülésre (pl. pártalapítás).

A következő idézet egy 1992-ben folytatott beszélgetésből származik, egy vezető beosztású német rendőrtisztviselővel, aki az ötvenes években Nyugat-Németországban tapasztalt állapotokhoz hasonlította a hazánkban kialakult helyzetet:

²⁹ Vö.: Irk Ferenc: A társadalmi-politikai változások és a bűnözés struktúrája, dinamikája, Rendészeti Szemle, XXXII. évfolyam 6. szám, 1994. június, p. 6-7.

³⁰ Horváth, 1994: (i.m. 24.) p. 5-6.

³¹ Kóhalmi László: Jogállam és büntetőjog - avagy kételyeim az ezredforduló krimináljoga körül, In: Keresztmetszet - Tanulmányok fiatal büntetőjogászok tollából [Querschnitt - Studien von Felder junger Strafruristen], A Pólay Elemér Alapítvány Könyvtára 7., szerk.:KARSAI Krisztina, Pólay Elemér Alapítvány, Szeged, 2005., p. 126.

„Veszélyes szervezett bűnözés minden polgári demokratikus országban van, persze jelentős különbségekkel. A bűnözők között vannak nagyon gazdag emberek és ez persze gazdasági hatalommal is jár. A kérdés csak az, hogy meg tudjátok-e akadályozni a politikai hatalomba való bejutásukat - és ez döntő módon rendőri kérdés - mert ha nem, akkor olyan visszafordíthatatlan folyamatok indulnak el, mely végzetes károkat okozhat a társadalomban.”³²

3.1 A rendszerváltás

A rendszerváltást követően jelentkezett az a probléma hazánkban is, mint a többi érintett ország tekintetében, hogy a kezdeti évek során felbomlott a régi jogrend, és a helyébe lépő új rendszer még nem alakult ki megfelelően, ezért nem álltak rendelkezésre a szervezett bűnözés kezeléséhez szükséges hagyományok és tapasztalatok, így az különösen kedvező táptalajt talált magának a fejlődésre. A rendszerváltás hajnala (leginkább az új berendezkedés ismeretlensége, illetve a teljesen idegen, és szokatlan játékszabályok miatt) tele volt bizonytalansággal és ezt számos személy, csoport, illetve az (átmenet bizonytalanságát a szervezett bűnözés) azonnal ki is használta. Ennek lett egyik következménye, többek között a bűnözés gyors elterjedése is.

A gazdasági élet változása és a gazdasági bűnözés alakulása közötti kapcsolatot azonban nem kizárólag a rendszerváltás után bekövetkező újdonságok okozták. A gazdasági bűnözés egészének, ezen belül a legveszélyesebbnek tekinthető gazdasági szervezett bűnözésnek a feltételeit még a szocializmus néhány jellemző gazdálkodási jellemzője alapozta meg. Tény, hogy a létező szocializmus valamennyi országában (a rendszer lényegéből fakadóan) hiánygazdálkodást folytatott (s folyik jelenleg is ott, ahol e társadalmi berendezkedés még fennáll). Ez a gazdálkodás, még ha a kapitalizmusétól alapvetően eltérő értékdimenzióban is, de elengedhetetlenné tett néhány olyan vagyoni-gazdálkodási elemet, aminek utóéletéről, nem szabad megfeledkezni a kialakult helyzet vizsgálása közben.³³ Ezek a következők: A legális kereskedelemmel párhuzamosan jelen volt a szürke- és feketekereskedelem. Ennek legemlékezetesebb színterei voltak az ún. KGST-piacok. Ezeken a helyeken szinte mindig hozzá lehetett jutni azokhoz az árucikkekhez, amelyek az adott ország boltjaiban vagy egyáltalán nem jelentek meg, vagy ha igen, akkor meglehetősen drágáknak bizonyultak. (Említsük meg, hogy ezen üzletág fénykorában még szó sem volt adókról és más, a gazdálkodást befolyásoló állami szabályozókról.) De ugyanebbe a rendszerbe illettek bele a munkahelyeken, ismerősöknél, szomszédos országok turistabuszaiban fellelhető használati cikkek is. Közös jellemzőjük, hogy csaknem valamennyi a vámelőírások megsértésével ment ki a származási, és jött be az eladási színhelyül szolgáló országba. Tehát a deviza- és vámjogszabályok kijátszása társadalmilag elfogadott, pozitív devianciának számított. Köztisztelőben álló, jogkövető életmódot folytató értelmiségiek is megengedték maguknak.

A feketekereskedelem ettől elkülönülő formái közé tartozott, a boltokban egyébként kapható, de nem elégséges mértékben rendelkezésre álló cikkek megszerzéséhez szolgáló korrupció. Volt e jelenségnek egy másik, a pénzmozgatást urambátyám (hivatalosan: elvtársi) kapcsolatokon

³² Horváth, 1994: (i.m. 24.) p. 7.

³³ Finszter Géza-Irk Ferenc: Gazdasági társadalmi változások, a bűnözés új kihívásai (Szervezett bűnözés Kelet-Közép-Európában, az Európai Unió peremén), In: Kriminológiai Tanulmányok 38. kötet, Budapest, 2001., p. 62.

alapuló, többnyire fogadásokon és telefonon bonyolódó, pozíció- és vagyoni értékekben is testet öltő csereberéje.

A lakosság normálisnak fogadta el azt a helyzetet, hogy vagyoni ellenszolgáltatás fejében, protekciónak hiánycikknek számító árucikkekhez lehetett jutni. Ennek voltak hatóságilag legalizált formái (pl. felárért soron kívül gépkocsi vásárlás lehetősége) és hivatalosan meg nem engedett válfajai (pl. kenőpénzért tanácsi bérlakás, ugyanilyen módon pult alól borjúhús, libamáj, színes televízió, koloniál szekrénysor stb.).

Nem kétséges, hogy ez az évtizedeken át természetesnek tekintett kettős, és szilárd választóvonalakkal nem lehatárolt morál nem tesz jót a lakosságnak általában sem, és különösen akkor nem, amikor valami egészen új jelenséghez kell igazodnia. A rendszerváltás teljesen váratlanul és előkészítetlenül ilyen helyzet elé állította a lakosságot. Nem meglepő, hogy a jelentősen megváltozott feltételekhez nem párosult értékítélet. Nem sikerült (gyakorlatilag mind a mai napig) néhány, a hagyományosan kapitalista gazdálkodásban felnőtt lakosság számára evidens (bár nem mindig teljesen elfogadott) értékpreferenciát megteremteni.

Az egyének morálisan felszabadítottaknak, döntéseik során pedig feljogosítottaknak érzik magukat arra, hogy folytassák a korábbi hagyományokat.

Eszerint:

- nincs már áruhiány, de van elkeletiesedett KGST-piac,
- kapitalista rendszer van, de az adócsalás változatlanul, és morálisan is elfogadható jogsértés,
- a vámszabályok kijátszása továbbra is méltányolandó, ha ily módon a boltinál sokkal olcsóbb (bár néha rossz minőségű) áruhoz lehet jutni,
- nem kell vizsgálni sem az áruk eredetét, sem az árusítók hálózatát (legjobb, ha ezekről a dolgokról még csak nem is hallok, hiszen különben a végén még kiderül, hogy magam is a szervezett bűnözőket támogatom).

Ezek a szempontok tehát segítségül szolgálhatnak ahhoz, hogy könnyebben felismerhetők legyenek a szervezett bűnözésre utaló tényállási elemek. Természetesen nem szükséges az összes szempont megléte ahhoz, hogy az ügyet a szervezett bűnözéshez sorolhassuk. Azonban ez fordítva is igaz; több szempont megléte sem utal feltétlenül a szervezett bűnözés jelenlétére.³⁴

A gazdálkodási rendszer 1989-1990-es években történt átszervezése a bűnözés számára is új perspektívákat nyitott az élet számos területén. Széles körben elterjedt a kiskereskedések, vendéglátóhelyek, mulatók tulajdonosaitól védelem címén pénz kizsarolása. Az infláció és a tőkehiány által sújtott vállalkozókat uzsorások zsarolják, akik jogi szempontból támadhatatlannak tűnő biztosítékrendszert alkalmazva nyújtják azt a kölcsönt, amely révén látszólag jogszerűen, valójában azonban a legkíméletlenebb nyers erőszaktól sem visszariadva forgatják ki az adóst mindenéből. A pénzbehajtás virágzó üzletággá nőtte ki magát, amely a megfelelően szakosodott és többnyire legális vállalkozásként is működő szervezetek számára nagy bevételeket biztosított, miután az igazságszolgáltatás túlterhelt gépezete akadozott, a polgári perek végeláthatatlanul elhúzódtak, és a bírósági végrehajtás pedig alig-alig működött.

---

³⁴Finszter-Irk, 2001: (i.m. 32) p. 65.

Elszaporodtak az elsősorban Budapestre összpontosuló figyelmeztetés-szerű robbantások, kézigránátos akciók, merényletek és kivégzéses emberölések amik a bűnbandák viszálykodására, a területek felosztására utaltak.

A nemzetközi méretű kábítószer-bűnözés, amely a nyersanyag-előállításától a fogyasztókhöz való eljuttatásig a teljes folyamatot átfogja, gazdaságilag erős és népes bűnszervezetek kezében volt (és van). Magyarországon a kábítószer, (elsősorban a kemény drogok) iránt nem volt fizetőképes kereslet, a kábítószer-bűnözés hazánkban sokáig elhanyagolható volt, ha ritkán adódott is egy-egy ilyen természetű bűnügy, az vagy elszigetelt eset volt, és nem kapcsolódott a nemzetközi kábítószer-kereskedelelemhez, vagy nem szerepelt benne magyar állampolgár. Aztán mind gyakoribbakká váltak határainkon a nemzetközi kábítószer-kereskedelelem szállítmányait érintő egyre nagyobb fogások. Ez hazánk földrajzi fekvésének tulajdonítható, mivel tranzitország lettünk. A következő időszakban szembe kellett nézni azzal a ténnyel, hogy a nemzetközi szervezetek részint Magyarországon tárolták és osztották el a nyugat-európai fogyasztó országoknak szánt szállítmányokat, és futárként már magyar állampolgárok is bekapcsolódtak ebbe a tevékenységébe.

Azután már egyre inkább észlelhető lett e szervezetek sajátos marketingtevékenysége: az iskolák környékén, a gyermekek és fiatalok által rendszeresen látogatott egyéb helyeken osztogatták a kábítószerrel preparált bélyegeket, ezzel folytatták az ún. „bevetést” - a kábítószerfüggő emberek sokaságából álló fogyasztói kör megteremtését. Céljuk az volt, hogy Magyarországot fogyasztó országgá alakítsák, és ennek érdekében megkezdték a szervezetük alapjainak kiépítését.

A prostitúció - de leginkább a leánykereskedelemmel összefonódó prostitúció - is a bűnözőszervezetek kedvelt vadászterületévé vált. Nyugati határaink átjárhatóságának megteremtése, a Nyugat felől jelentősebbé vált turistaforgalom, már az 1960-as évek második felében fellendítette a hazai, akkoriban a főként illegális valutakereskedelemmel összekapcsolódó prostitúciót. A keleti határok átjárhatóvá válása az 1990-es évek elején megnyitotta az utat a prostituáltak exportjához (főleg a volt Szovjetunió országaiból) nyugat felé, ahol elsősorban külföldi illetőségű szervezetek hálózata foglalkozott a lányok toborzásával, utaztatásával, fedőfoglalkozás biztosításával és természetesen a haszon beszédésével.

Hasonló volt a helyzet az embercsempészettel kapcsolatos ügyekben is: Távoli országokban toborozták a gazdasági emigránsokat külföldi illetőségű szervezetek megbízottai, s a jelentkezőket csoportokba szervezve utaztatták a rendszerint Nyugat-Európában lévő cél ország felé. Az embercsempész szervezet ügynökei kézzől kézre adták ezeket a csoportokat, s így igyekeztek őket jobb esetben Magyarországon át a kívánt helyre juttatni, vagy rosszabb esetben valahol sorsukra hagyták őket. Mindezek mellett a pénzhamisítás, a csempészés, a szerencsejátékok tiltott szervezése is virágzásnak indult.

A bűnözőszervezetek másik típusát azok a jogi értelemben létező, jogi személyiséggel rendelkező szervezetek alkották, amelyek megengedett célra és formailag jogszerű eljárás keretében alakultak, tehát mint gazdasági társaságok vagy alapítványok jogi értelemben is léteztek, de valóságos tevékenységük részben, vagy egészében kizárólag haszonszerző bűncselekményekből állt. Ezek sokszor együttműködtek az előbbi csoportba tartozó bűnözőszervezetekkel (pl. csempészekkel, leány kereskedő-hálózatokkal, keretet biztosítottak a prostitúcióhoz is), de gyakran jogszerű tevékenységeket is folytattak. Ezek tipikus változatai a

védelmi pénzekkel és az igazságszolgáltatás működési zavarait kiaknázó adósságok behajtásával is foglalkozó őrző-védő vállalkozások, a piramisjáték szervezésével (is) foglalkozó befektetési társaságok, és a pénzügyi szabályozás ill. a pénzügy-igazgatási rendszer működése terén jelenlévő zavarok kiaknázására alakuló különféle csupán nevükben létező fantomcégek.³⁵

Magyarországon és több, hasonló adottsággal rendelkező közép- és kelet-európai országban is kialakult a bűnszervezeteknek egy speciális fajtája. Az előzmény az volt, hogy az ezekben az országokban korábban ideiglenesen állomásozó szovjet csapatok kivonulásával, valamint a hazai hadsereg karcúsításával,³⁶ (illetve a Magyar Néphadsereg felszámolásával) hatalmas mennyiségű üzemanyag-tároló vált teljesen feleslegessé és részben gazdátlanná, vagy a rosszul működő, és tisztességtelen elemek kezelésében lévő katonai bürokráciát kihasználók miatt eladhatóvá.

Ezekben a tartályokban nagy mennyiségű, és részben leltározatlan üzemanyaghoz juthattak azok, akik ezeket a létesítményeket megvásárolták, vagy csak az alaposabb ellenőrzés hiánya miatt a saját részükre hasznosíthatták. Később e tartályokba a jelentős állami támogatás miatt olcsón beszerezhető háztartási tüzelőolajat töltötték, amit több mint jelentős haszonnal, (többnyire a beszerzési ár háromszorosáért) gázolajként értékesítettek. Amikor pedig az állam ezt a kikaput bezárta azt a megoldást alkalmazva, hogy vörösre színezte a tüzelőolajat és megszigorította a forgalomban levő dízel üzemű járművek üzemanyagforgalmának ellenőrzését, válaszreakcióként olyan adalékanyagokat keverték a színezett gázolajba, ami ezt a színeltérést megszüntette, és az eredetileg vörös színű üzemanyagot ismét a gázolajéval megegyezőre változtatta. Ezt az eljárást hívták közkeletű szóval olajszőkítésnek, aminek többfajta technológiája vált ismertté. (Közülük némelyik jelentős károsodást okozott az ilyen üzemanyaggal működtetett járművekben.) Tekintettel arra, hogy a lakosság érintett része csak az olcsóbb üzemanyagból származó hasznot érezte, az adóbevétel elmaradásából származó kárt pedig nem, a hatóságok ezt megakadályozni szándékozó szigorító tevékenységét nagy ellenszenvvel fogadta. Egyáltalán nem vette rossz néven a lakosság, hogy ezzel az olajszőkítéssel az emberek egy kisebb része úgy gazdagodott meg, hogy rajta kívül mindenkit súlyosan megkárosított. Az olajbárók egy része az illegális üzletekben részt vevő vállalkozóktól is jelentős mennyiségű pénzt csalt ki, majd ellenszolgáltatás nélkül nyomtalanul eltűnt.³⁷

Szintén megjelentek azok a cégek, amelyek az ásványolaj és származékai behozatalához, feldolgozásához és forgalmazásához kapcsolódó, a gazdasági változások folytán elavulttá vált pénzügyi szabályozások kijátszására szakosodtak. Némelyek egy-egy bűnös tranzakció lebonyolítására létesültek, és amint a haszon befolyt, tevékenységüket minden jogi procedúra nélkülözésével meg is szüntették. Ezek a gazdasági szervezetek többnyire rendelkeztek a törvényben megkövetelt struktúrával, és természetesen a bűncselekmény alapját képező folyamat által szükségessé vált munkaszervezettel, valamint az egész ténykedéshez elengedhetetlen speciális résztvevők (okmányhamisítók, biztonsági emberek stb.) szervezett hálózatával is.

³⁵ Bócz, 1997: (i.m. 23.) p. 13-15.

³⁶ Irk Ferenc: A fiatal demokráciákra leselkedő új veszély, Országos Kriminológiai Intézet, Archivum, In: <http://www2.okri.hu>.

³⁷ Irk Ferenc: (i.m. 35) <http://www2.okri.hu>.

A bandavezérek, akik korábban kegyetlenkedéseikkel, ökleikkel vagy fegyvereikkel szereztek tekintélyt maguknak, már ügyvédekkel volt rendőrökkel vám- és pénzügyőrökkel gazdasági szakértőkkel vették körül magukat és a felszínes szemlélődő számára becsületes, tisztességes üzletemberek szerepében mutatkoztak. Legveszélyesebbek voltak azok a leszerelt operatív tisztek, akiket titkos információszerzésre, titkos akciók végrehajtására képeztek ki. A volt politikai rendőrségek feloszlata után hazánkban, (mint külföldön is) néhányan tanácsadóként tűntek fel a sötét oldalon. A szervezett bűnözés ezért is tudta tevékenységét szakszerűbben konspirálni, a nyomokat eltüntetni, a hatóságokat félrevezetni, vagy munkájukat jelentősen nehezíteni.³⁸

Ha kilencvenes évek hazai erőszakos bűnözésének konkrét, aktuális, jelenségeit kíséreljük meg áttekinteni, mindenekelőtt érinteni kell a szervezett bűnözés kiterjedésének kérdését, amely az erőszakos bűnözés területén is érezte hatását.

Alapvetően a két bűnözési jelenség között nincs elengedhetetlen kapcsolat, hiszen a szervezett bűnözésnek számos olyan ága létezik, amely nem tartozik az erőszakos bűnözés körébe, sőt valójában a bűnszervezetek tartós működését is elősegíti az erőszak alkalmazásának mellőzése, hiszen annak nyomait általában nehéz eltüntetni, ugyanakkor felkelti a hatóságok fokozott érdeklődését.

A tapasztalatok szerint mégis úgy tűnik, hogy hosszabb távon ritkán működnek maffiaszerű bűnözői csoportok az erőszak valamely válfajának gyakorlása nélkül, még ha nem is ilyen céllal jöttek létre. Erre gyakran az azonos területen tevékenykedő bűnözői csoportok konkurencia elleni harca során kerül sor. Ezek a bandaháborúk, amelyek szintén a kilencvenes évek közepétől harapóztak el főként a robbantásos merényletek, emberrablások és leszámolásos bérgyilkosságok formájában, és amelyeknek a hazai alvilág számos ismert alakja is áldozatává vált.³⁹

Itt kell megemlíteni, hogy az erőszak alkalmazása a bűnszervezetek köreiből kivitelezett cselekmények során egyre durvább (indokolatlanul durvább) mérték kezd ölni, aminek nyilvánvalóan megvannak a társadalmi, pszichológiai és a nemzetközi tendenciák követésében megnyilvánuló szociológiai okai.

A bűnszervezetek belső viszonyaiban is gyakran erőszakos megoldásokra kerül sor a renitens vagy már túl veszélyessé váló bandatagok megbüntetésére vagy elhallgattatására. Egyébiránt pedig nemegyszer előfordulnak olyan esetek, amikor az elkövetők viszonylag nyugodtabbnak (vagy annak vélt) szituációkban alkalmaznak erőszakot, pl. lakásbetöréseknél a hazatérő tulajdonossal szemben, vagy a beugrások-gépjárműlopásoknál az ellenálló gépjárművezetővel szemben.

Léteznek természetesen olyan bűnözői csoportok is, amelyek kifejezetten az erőszakos bűncselekmények végrehajtásával igyekeznek, nem is csekély anyagi igényeiket kielégíteni. Ebben a vonatkozásban szinte mindennapivá váltak az olyan, korábban a hazai kriminalitásban gyakorlatilag teljesen ismeretlen jelenségek, mint a példátlanul erőszakos, különösen kegyetlen fizikai és pszichikai kínzásokat alkalmazó pénzbehajtások, önbíráskodások, valamint a főként nagy forgalmat bonyolító,

³⁸ Bócz, 1997: (i.m. 23.) p. 15.

³⁹ Nagy László Tibor: Erőszakos bűnözés a rendszerváltás után, In: Kriminológiai Tanulmányok 38. kötet, Budapest, 2001., p. 310.

sikeres vendéglátóhelyek tulajdonosaitól, tőkeerős vállalkozóktól történő védelmi pénzek szedése, és zsarolások. Az évtized végének egyik legnagyobb felháborodást kiváltó ügye pedig a lakásmaffia tevékenysége, amelynek tagjai ügyvédi segítséget is igénybe véve teljesen kiszolgáltatott, egyedülálló emberektől megtévesztéssel, vagy erőszakkal megszerezték lakásuk tulajdonjogát, majd az érintetteket több esetben megölték. Az elmúlt évtizedben több esetben előfordult az is, hogy a bűnözői körökön kívül álló személyek felbujtóként lettek részesei haragosaik, vagy hozzátartozóik ellen elkövetett bérnyilkosságoknak, illetve egyéb, megrendelésre történő súlyos, erőszakos bűncselekményeknek.⁴⁰ Ahhoz, hogy a szervezett bűnözés valódi méreteiről, jelenlétéről megbízható képet lehessen formálni, meg kell vizsgálni annak rendszerét, sajátosságait. Szükséges összehasonlításokat végezni, hogy feltárhatóak legyenek az egyes bűncselekmények esetleges összefüggései a szervezett bűnözéssel.

Az alábbi jellegzetes mutatók is utalhatnak a szervezetszerű elkövetésre Balogh Endre⁴¹ nyomán:

A cselekmény előkészítése során:

- precíz, körültekintő, alapos tervezés;
- „munkavégzés” megrendelésre;
- magas összegű pénzbefektetés, pl. az előkészület finanszírozása nem felismerhető forrásból származó pénzből;

A cselekmény végrehajtása során:

- professzionálisan, pontosan és magasan kvalifikált módon dolgoznak a bűncselekmény elkövetésén;
- az egyes részfeladatokat specialisták végzik (akár külföldről is);
- munkamegosztás, koordinált együttműködés;

A zsákmány értékesítésekor:

- erőteljesen profitorientált;
- a nyereség visszaáramoltatása, bekapcsolása a legális gazdasági vérkeringésbe;
- intézkedések bevezetése a pénz tisztára mosására;

A cselekmények összefüggései (tettes-kapcsolatok):

- városi, vidéki, országos, nemzeti, nemzetközi, kontinentális vagy interkontinentális;

A tettes konspirált viselkedése:

- ellenmegfigyelés (annak figyelés, hogy megfigyelik-e?);
- elszigetelés;
- fedőnévhasználat;

A csoportstruktúra:

- szigorúan hierarchikus felépítés;
- bonyolult függőségi és tekintélyalapú viszonyrendszer a gyanúsítottak között;
- saját, kegyetlen belső büntetési rendszer;

A csoporttagok segítése:

- a társakat támogatják a menekülésükben;
- segítség nagyobb összegekkel és a láthatólag kevésbé vagyonos gyanúsítottak (jobb) ügyvéd megfizetésével;

---

⁴⁰ Nagy, 2001: (i.m. 38) p. 311

⁴¹ Balogh Endre r. őrnagy, ORFK Repülőtéri Biztonsági Főigazgatóság, (1993.)

- a tettestárs ellátása előre elkészített meghatalmazással jogi képviselőre, védő ügyvédek számára, amelyet szükség esetére magánál tarthat;
- a büntetőeljárás más részvevőinek megfenyegetése, megfélemlítése;
- a tanúskodás nem vállalásának elérése és ezzel a tanúk felkutatásának ellehetetlenítése;
- ugyancsak az érintetteknel tipikusan félelemre visszavezethető hallgatás tapasztalható;
- hirtelen mentőtanúk felbukkanása;
- a tettesi környezetből származó személyek pontos, feltűnően egybevágó vallomásai;
- gondoskodás a fogságban lévőőről; gondoskodás annak hozzátartozóiról;

A korrumpálás:

- függőségek előidézése, például olyanoknál akik kettős életét élnek, (szexuálisan) vagy tiltott szerencsejáték stb., alapján;
- megvesztegetés, lefizetés;
- korrump üzletek;

A monopolhelyzetre törekvés:

- ellenőrzés gyakorlása az éjszakai élet bizonyos üzletágai fölött;
- a védelem rákényszerítése valakire fizetség ellenében (védelmi váltásdíj);

A közvélemény befolyásolása:

- a büntetőeljáráshoz irányított és tendenciózus sajtóközlemények adása, illetve a médiákon keresztül figyelemelterelések.⁴²

---

⁴²Balogh, 1993: (i.m. 19) p. 105-106.

VII. Amerikai Egyesült Államok

Az USA szervezett bűnözése a latin-amerikai származású - olasz, kubai, Puerto Rico-i, mexikói - bevándorlók között fejlődött ki és nőtt nagyra. Köreikben összeérnek a kulturális egyesületek az önvédelmi szervezetekkel, amelyek kiterjesztik befolyásukat az adott nemzetiség üzleti életére, és egybefonódnak az agresszív fiatalok, jobbra munkanélküli és kábítószer élvező bűnbandák hagyományos, helyi alvilágával.

A századfordulótól, de leginkább az alkoholtilalmi törvénytől, amely 1920-tól (az 1932-es visszavonásig) tiltotta minden 0,5% szesztartalom feletti ital forgalmát, véres utcai harcok árán kiszorították őket a jól szervezett olaszok. Napirenden voltak a régi típusú bandaháborúk: a kikötők és határok csataterreé változnak, a bíróságok ellehetetlenülnek, a büntetés-végrehajtási intézmények fulladásig telnek, elképzelhetetlen méretűvé válik a hivatali és rendőri korrupció.

A Chicagó-i Nagy Gengszterháború (1920) után, a szervezett bűnözés John Torrio és Al Capone vezetésével és újításaival elindul az országos gazdasági és politikai hatalom felé, szinte akadálytalanul hódítja meg a szórakoztatóipart, szerencsejátékot, prostitúciót, az olasz érdekvédelmi egyesületeket, később a szakszervezeteket és nyugdíjpénztárakat, majd látszatra legális vállalkozások segítségével behatol a bankvilágba is. Kezükre játszik a nagy gazdasági válság teremtette nyomor, elkeseredés és a munkanélküliség.

Az 1950-es évek végétől a USA olasz maffiája (La Cosa Nostra) végleg megszabadul a hagyományos szervezett bűnözés módszereitől, és átlép a nemzetközi gazdasági bűnözés területére. A háborús fellendülés közben igazi nagybefektetővé válik, jelen van a hadigazdaságban, sajtóban, szállodaiparban, sportfogadásban. Az olasz szervezetek politikai befolyása mára eredeti és választott hazájukban egyaránt teljes mértékben átláthatatlan. Legfőbb bevételi forrásuk a 60-as évek óta a kábítószer. A nagy elosztási és irányító központok Venezuelába, Németországba, Svájcba, Luxemburgba és Ausztriába települtek. A forgalmazás legnagyobb központja Hollandia, ahová időközben a Camorra is beverekedte magát. A nyugat-európai államok korábban is kiváló beruházási területet nyújtottak a fekete bevételeknek.

A latin-amerikai, főként kolumbiai szervezett bűnelkövetői csoportok tevékenysége még nem is oly régen kizárólag az USA felé irányult, az 1980-as évek közepe óta azonban látványosan kiléptek a nemzetközi szintésre, és megkezdték együttműködésüket először az olasz, majd a jelentősebb orosz csoportokkal. Fő tevékenységi területek a kokain és származékainak kereskedelme. Különösen érdekes, hogy Kolumbia, amely más latin-amerikai országokhoz hasonlóan sokáig korrump kormányok által igazgatott, nyomorszámban élő paraszti társadalom volt, eredetileg (Bolíviával és Peruvallal ellentétben) nem volt jelentős kábítószer előállító. A helyi bűnszövetkezetek az 1970-es években kiépített szervezeteik, (los carteles) a közhatalom hallgatóságos és tevőleges támogatásával a Floridáig nyúló szállítási útvonalakra és elosztó hálózatokra telepedtek rá, így közvetve ellenőrzésük alá vonták az egész dél-amerikai kontinens termelését, majd kezükbe kaparintották a finanszírozást és a felvásárló láncolatokat is.

Az 1980-as évek végére nagyjából kialakultak az erőviszonyok, és létrejött az öt leghatalmasabb, a Cali, Medellin, Costa, Valie del Nord, és a Pereira nevű csoportok összefogása. Az USA évek óta igyekszik politikai és gazdasági nyomást gyakorolni Kolumbiára és más államokra - legutóbb

Mexikóra - annak érdekében, hogy egyfajta területenkívüliséget élvezve, maga vehesse kezébe a latin-amerikai kábítószer-termelés és -forgalmazás elleni harcot.⁴³

A mai napig is harcoló dél-amerikai katonák elmondása szerint,⁴⁴ még mindig leküzdhetetlen feladatként árnyékolja be Kolumbia hegyvidékeit, a kommunista eszméket valló gerilla csapatok és kokainbárók szövvényes, mélyen konspirált szervezete. Szinte lehetetlen megtalálni őket, mert a hegyi falvacskák lakossága közül kiszűrhetetlen, hogy a szembejövő mezítlásos gyerekek, vagy fiatalasszony ártalmatlan civil, vagy bármelyik percben egy kalasnyikot előrántó gerilla tag, akit a maffia támogat jól felfogott üzleti érdekből. Aki kész úgy meghalni a kommunizmus eszméjének érdekében - és nem utolsó sorban a maffiával való elkötelezettsége miatt -, hogy egyedül rátámad egy járőröző, talpig felfegyverzett reguláris szakaszra, aztán megöl annyi katonát amennyit csak tud, mielőtt lelövik. Egyébiránt a gerilla ellenes alakulatok katonái ugyancsak a hegyvidék falvaiból származó, egészen fiatal, szegény kis katonák, akik többnyire vagy azért léptek be a hadsereghez, mert a gerilla kiirtotta a családjukat és egyszerűen egyedül maradtak, vagy pusztán a kilátástalan nyomor taszította őket az egyetlen legális megélhetési forrás, a hadsereg felé. Uruguayban a hadsereg megkísérelte felszámolni a hasonló jellegű szervezeteket azzal a módszerrel, hogy a hegyvidéken megyényi területek lakosságát, bűnöst és bűntelent, pusztítottak el katonai légitámadásokkal.

---

⁴³ Póczik, 2001: (i.m. 1) p. 77.

⁴⁴ Személyes tapasztalataim alapján, 1995. El-Gorah, Sinai, EGYPT, Colombian Batallon

VIII. Távol-kelet

A triádok, akárcsak az olasz maffia, hosszú történelmi múltra tekinthetnek vissza. E titkos társaságok rendkívül eltérő formákat öltöttek és eltérő neveket illették magukat. Pl.: Az igazság érvényesítésének társasága; A piros virágok csarnoka; A mennybejutók csarnoka; A fönix közössége; Az igazságosság és egyetértés öklei. Különbségeik ellenére összekötötte őket az, hogy valamilyen társadalmi cél elérésére szerveződtek, a kínai - jobbra paraszti-kisipari - társadalom alávetettség elleni tiltakozásának adtak hangot. Tagságuk is ezekből a rétegekből verbuválódott. A központi, ill. helyi hatalom gyengültével beavatkoztak a politikába és érvényesíteni igyekeztek szociális céljaikat.

A kínai történelem titkos társaságai, alapján két csoportot alkotnak. Az egyik inkább vallási alapon, a másik politikai alapon szerveződik, de ez utóbbiak is szívesen álcázzák magukat vallásos egyesületnek. Sajátos beavatási szertartásokat, mágikus tevékenységeket és egyedi jelrendszert dolgoztak ki, amelyek megközelíthetetlené tették őket kívülről, elősegítették viszont belső kommunikációjukat. A politikai célokkal szerveződött un. Banghui szervezetek közül létszámát és történelmi folyamatosságát tekintve kettő emelkedik ki.

A Fehér Lótusz Szektája a XII. században alakult Észak-Kínában és vezető szerepet játszott a mongol uralom elleni harcban. A Mandzsu császárokkal szemben a Ming-dinasztia hatalmának helyreállítását tűzte célul. A későbbiek folyamán egészen máig számos, többé-kevésbé önállósult alcsoportot alakított ki, amelyek az 1911-es kínai forradalom, sőt a kommunista hatalomátvétel előkészítésében is részt vettek.

Dél-Kína a XVII. században alakult Három Harmónia Társasága ellenőrzése alatt állt. (Innen ered a triád elnevezés.) Eredetileg egyike volt ez a számos összeesküvő társaságnak, amelyek az ég-föld-ember misztikus hármassága jegyében szerveződtek. Tevékenységük indította a Csing-kori császárokat arra, hogy a törvény erejével lépjenek fel ellenük, és megváltoztatva a kínai joghagyományt, olyan passzusokat iktassanak a jogszövegekbe, amelyek már az összeesküvés szándékát is halállal vagy száműzetéssel büntették. Hiszen a titkos társaságok nemcsak a politikai hatalmat fenyegették, hanem a társadalom hierarchiáját is, amikor tagadták a hagyományos konfuciánus elvét. Helyette az egyén, a fiatalok, nők és a nép egyenjogúságát vagy éppen elsődlegességét hangsúlyozták a családdal, öregekkel, férfiakkal, ill. hivatalnokokkal szemben, sőt a társadalom viselkedésrendszerének megváltoztathatóságát hirdették. Tagjaik egymással vérszerződést kötöttek. Nem csoda, ha titkos rítusaikkal magukra vonták az erkölcstelenség, a hagyományok megvetésének, az árulásnak és összeesküvésnek vádját. Ha a gyanúsítottak sikerrel bizonyították, hogy szervezetük kizárólag vallási célokat szolgál, mentesülhettek a vádak alól. Ezért is burkolóztak előszeretettel a terjedő buddhizmus mezébe.

A triádok eredetlegendája is a buddhista szerzetesvilágba vezet vissza. Állítólag az elpusztított Fucsien tartománybeli Shaolin-templom szerzetesei alapították a triád első öt páholyát, amelyek mindegyike saját ceremónia- és szimbólumvilágot és további alpáholyokat hozott létre. Ezek szervezetüket többé-kevésbé a kínai bürokrácia mintájára alakították ki. A páholy vezetője (a sárkányfej) alatt a második és harmadik testvérnek nevezett speciális tevékenységeket - pénzügyeket, kapcsolattartást stb. - irányító vezetők helyezkednek el. A szinteket misztikus számok és szimbólumok jelképezik. Az újoncokat beavatási szertartás, valamint titoktartási, engedelmisségi

és hűségfogadalom után fogadják maguk közé. A fogadalom megszegését súlyos esetben halállal büntetik.

Akárcsak korábban a császári hivatalnokok, a francia és brit gyarmati hatóságok is megkíséreltek rendet tenni e szervezetek között. Az 1912 elején kikiáltott köztársasági Kína is rend helyett áttekinthetetlen káoszt hozott az országra. A politikai pártok és helyi kiskirályok maguk is a titkos szervezetek támogatására szorultak vagy egyenesen ezek kreatúrái voltak.

A triádok legnagyobb központja ma is a szegénységéről és dúsgazdagságáról egyaránt nevezetes Hongkong, ahol négy fő szervezet (K 14, Wo, Nagy Négyes, Csiu-Csou) és áttekinthetetlen számú alszervezet tevékenykedik. A hongkongi hatóságok, amelyek szintén nem mentesek a triádok befolyásától, ma is szélmalomharcot vívnak ellenük.

A titkos társaságok - már csak szociális összetételüknél fogva is - korábban sem riadtak vissza attól, hogy politikai céljaik érdekében pénzforrásaikat kétes úton gyarapítsák, vagy politikai céljaikat teljesen félretéve csak a fekete üzleteknek szenteljék magukat. A második világháború után a társadalom önvédelmét modern polgári szervezetek - pártok, szakszervezetek - vállalták magukra. A titkos szervezetek pedig fokozott mértékben kriminalizálódtak. A kábítószerüzlet korábban is egyik fő jövedelemforrásukat jelentette. Az 1920-as években például a Sárga-folyó menti ópiumkereskedelmet a Shang-haj-i Zöld Banda ellenőrizte. Ugyancsak rátették a kezüket, a főként hongkongi szervezetek a kaszinók, játéktermek, szórakozóhelyek, bordélyok nagy részére, valamint az ingatlankereskedelemre, ami a súlyos lakáshiánnyal küzdő kelet-ázsiai térség egyik legjövedelmezőbb üzletága. A jelentősebb üzlettulajdonosok horribilis védelmi pénzek fizetésére kényszerülnek. A titkos társaságok jó pénzért ezrével csempészik a politikai és gazdasági menekülteket a fejlett államokba. Ezzel függhet össze, hogy a Németországban menedékjogért folyamodó kínaiak száma az elmúlt években megtízszereződött. Délkelet-Ázsia „kínai mosodái” - természetesen itt pénzmosodákról van szó - a nemzetközi bűnözésből származó pénzek legbiztosabb rejtekhelyei.

Hatalmas szerepet játszottak a fekete pénzek az un. kis tigrisek hirtelen, robbanásszerű felemelkedésében. A Kína déli határai mentén dúló háborúk nagystílusú fegyverkereskedelmet hoztak létre. Csak 1989-ben 504 fegyverkereskedőt fogtak el a kínai hatóságok, 1990-ben pedig 21 fegyverkereskedelmet űző bandát vertek szét a határok mentén, 1992 óta pedig szorosan együttműködnek Vietnam hatóságaival, ahonnan a legtöbb fegyverszállítmány indul útjára. Az USA igazságügy-minisztériumának egy 1989-es jelentése szerint a triádok már behálózták az észak-amerikai kontinens kínai negyedeit és korrupciós úton behatoltak a hatósági irodákba is. Bizonyosra vehető azonban, hogy Nyugat-Európa nagyvárosaiban - Londonban, Párizsban, Amszterdamban - is jelen vannak. Mégpedig leggyakrabban az un. thong-ok formájában, amelyek voltaképpen informális pénzkölcsönző, társadalom- és nyugdíjbiztosítók, vagy egyéb intézetek és egyúttal befektetők is, akik a piaci versenyben nem riadnak vissza az erőszak alkalmazásától sem.

A Japánban tevékenykedő jakuza-szervezetek ma kb. 2000 csoportra oszlanak és összesen 100 000-150 000 tagot számlálnak. Megjelenésük az 1700-as évektől a szamuráj-birtokon folyó fokozott kizsákmányolási törekvésekkel szemben kibontakozó paraszti mozgalmakhoz kötődik. Vezetésük mindmáig szigorúan vérségi apa-fiúkapcsolaton nyugszik. A jakuza-családok, az un. gumik már a II. világháború előtt bekapcsolódtak a szigetország szerencsejáték - és prostitúciós iparába, a japán gyarmati terjeszkedés időszakában jelentős üzleti pozíciókra tettek szert.

A szervezetek tagjainak testét sűrű, családonként jellegzetes tetoválások borítják, a kihágást elkövetők bűnbánatuk jeléül öncsonkítást hajtanak végre: rendszerint levágják egy ujjpercüket. Az 1970-es években kiterjesztik befolyásukat a tengerentúli japán közösségekben, bekapcsolódnak a legjövedelmezőbb üzletnek számító kábítószerüzletbe és szoros bankkapcsolataikon keresztül a nemzetközi piszkos pénzek „megtisztogatásába”. A legnagyobb, egyben vezető család ma a Jamagucsi Gumi.

A jakuzától formailag nem sokban különböznek a (dél)koreai bűnszervezetek. Ezek azonban nem vérségi alapon szerveződnek, viszont ugyancsak jelentős szerepet visznek a délkelet-ázsiai térség szervezett prostitúciójában. Előszeretettel szednek védelmi pénzeket koreai üzletemberektől, a kábítószer-területen belül a szívható amfetamin, az un. „Jég” kereskedelmére szakosodtak.⁴⁵

---

⁴⁵ Póczik, 2001: (i.m. 1) p. 83.

IX. Összefoglalás

Kiemelkedően fontos, hogy figyelmet kapjanak azok az országok, amelyekben a szervezett bűnözésnek még nincs hosszú múltra visszatekintő történelme, és csak az elmúlt évtized kezdetén találtak először ezzel a bűnöző társadalmi réteggel. Egyrészt azért, mert komoly problémákkal kerülnek szembe, amiért a beáramló bűnszervezetek véres leszámolásokkal, megtorlásokkal fogja felosztani az országot és a gazdasági szférát, aminek beláthatatlan következményei között szerepelnek az újszerű erőszakos bűncselekmények, fegyverhasználattal járó elkövetési formák, kábítószeres rohamos elterjedése, a közbiztonság általános romlása és még számtalan más ezzel járó veszély.

Másrészt pedig talán van még valami esélyük arra, hogy eredményesebben vehessék fel a küzdelmet a szervezett bűnözés ellen, még mielőtt az, teljesen beágyazná magát az állam politikai, gazdasági és társadalmi életébe.

A szervezett bűnözés elleni küzdelem során figyelembe kell venni, hogy azt a haszonszerzés és bűnelkövetés sajátos egybefonódása mozgatja olyan formában, ami átjárhatatlanul behálózta a legális gazdaságot, társadalmat és az élet minden vertikumát.

Ha megpróbálnánk áttekinteni a szerkezetét, a következőket tapasztalnánk:

Előfordulnak benne jól megszervezett formában minden olyan dologgal történő kis-és nagykereskedések amik tiltottak az adott társadalomban; közönséges köztörvényes bűncselekmények; a legbrutálisabb erőszak és kivégzéses emberölések; a prostituáltakhoz kapcsolódó bűncselekmények, embercsempészet, emberrablások; a „fehér galléros” bűnözők, akik beágyazódtak a vállalatok üzleti tranzakcióiba, zsarolnak, vesztegetnek; és a politikai életbe történő beférkőzések is, ahol a jelentős vagyonnal pályázatokat, a gazdasági döntések kimenetelét befolyásolják.

Mivel a szervezett módon működő bűnbandák cselekedeteit, a profitszerzés motiválja, és nem válogatnak az eszközökben, behozhatatlan előnyre tesznek szert a legális gazdasági társaságokkal szemben, emiatt extra haszonhoz jutnak, ami még tovább mélyíti ezt a szakadékot. Tagjaik mindig utánpótlást nyernek, vezetőik jól képzettek, tapasztaltak, nem riadnak vissza (szó szerint) semmitől, nincsenek pénzügyi problémáik. Végrehajtóik nemegyszer rendkívüli (az élsportolókéhoz mérhető) fizikai erővel rendelkeznek, a délszláv vagy más hasonló háborús térség veteránjai, akik már számtalan fegyveres konfliktusban vettek részt, ahol már több köztörvényes és háborús bűncselekményt követtek el, és nem esik nehezükre az emberélet kioltása sem. Reális veszélyként jelentkezik, ha egy ilyen kaliberű bűnöző találja magát szemben a hatóság (esetleg huszoneves, évi két alkalommal, 28 lőszer erejéig lövészetre járó, alulfizetett és tökéletesen tapasztalatlan) tagjával a fővárosi éjszakában. (Itt nem a nemzetközi szinten is komolyan elismert szervezett bűnözés elleni, terror ellenes vagy más különösen jól képzett honi beavatkozó egységekről vagy egyéb hasonló szolgálatokról beszélek.)

Ha mindezeket összevetjük egy mai Közép - Kelet Európai ország pénzügyi lehetőségeivel; a lakosság erkölcsi, morális értékrendjével; esetleg a bűnüldöző hatóságok mindenki számára ismert (anyagi, technikai) helyzetével, azt kell látnunk, hogy a harc meglehetősen kilátástalan egy olyan országban, ahol a szervezett bűnözés már kiépítette hídfőállásait.

Eredményeket lehet elérni, hiszen hosszan tartó, minden résztvevő számára áldozatos, rendkívül költséges munkával gyakran felszámolnak szervezeten működő bűnbandákat, elfognak vezetőket, és végrehajtókat (talán még a bűneiket sikerül is rájuk bizonyítani) de a megüresedett területeket, azonnal elfoglalják az újonnan érkezők. A probléma abban mutatkozik, hogy mivel a szervezett bűnözés a vagyonszerzésre irányuló, és azt elősegítő bűncselekmények összehangolt működése, ami kapcsolatban áll (valamilyen szinten) az összes többi ilyen törekvéssel, és egybefonódik a legális hétköznapi élettel, ezért gyakorlatilag elpusztíthatatlan. Egyetlen dolgot tehetnek a bűnüldöző szervek és a társadalom: harcolnak ellene.

Felhasznált irodalom jegyzéke

1. Balogh Endre: A szervezett bűnözés fenomenológiája Németországban, Rendészeti Szemle, XXXI. évfolyam 8. szám, 1993. augusztus.
2. Bócz Endre: „Egy államügyész vallomásai” - A szervezett bűnözés elleni küzdelem ügyészi tapasztalatai Magyarországon, Belügyi Szemle, 1997.
3. Finszter Géza-Irk Ferenc: Gazdasági társadalmi változások, a bűnözés új kihívásai (Szervezett bűnözés Kelet-Közép-Európában, az Európai Unió peremén), In: Kriminológiai Tanulmányok 38. kötet, Budapest, 2001.
4. Gellér Balázs József: Gondolatok a büntetőjog jelentőségéről a szervezett bűnözés elleni fellépéssel kapcsolatban, In: A szervezett bűnözés arcai (Fiatal büntetőjogászok tanulmányai a szervezett bűnözésről), szerk.: Gellér Balázs - Hollán Miklós, Rejtjel Kiadó, Budapest, 2004.
5. Horváth András: A szervezett bűnözés néhány gyakorlati tapasztalata, Rendészeti Szemle, XXXII. évfolyam 10. szám, 1994. október
6. Irk Ferenc: A társadalmi-politikai változások és a bűnözés struktúrája, dinamikája, Rendészeti Szemle, XXXII. évfolyam 6. szám, 1994. június
7. Jozef Madliak - Péter Copko: A szervezett bűnözés Szlovákiában, Rendészeti Szemle, XXXII. évfolyam 11. szám, 1994. november
8. Kóhalm László: Jogállam és büntetőjog - avagy kételyeim az ezredforduló krimináljoga körül, In: Keresztmetszet - Tanulmányok fiatal büntetőjogászok tollából [Querschnitt - Studien von Felder junger Strafjuristen], A Pólay Elemér Alapítvány Könyvtára 7., szerk.: Karsai Krisztina, Pólay Elemér Alapítvány, Szeged, 2005.
9. Mi a csecsenföldi valóság? Megjelent a „Kriminaljale Hronika” 9. számában, Moszkva, 1996. fordította: Dénes Sándor, Belügyi Szemle, 1997.
10. Nagy László Tibor: Erőszakos bűnözés a rendszerváltás után, In: Kriminológiai Tanulmányok 38. kötet, Budapest, 2001.
11. Palmieri Luigi: Szervezett bűnözés Olaszországban, fordította: Benkő Ferenc: Rendészeti Szemle, XXXI. évfolyam 3. szám, 1993. március.
12. Póczik Szilveszter: Nemzetközi szervezett bűnözés tegnap és ma, In: Kriminológiai Tanulmányok 34. kötet, Budapest, 2001.
13. Soltész Ferenc - Szinyei Endre: Ógörög-magyar szótár, (Budapest, könyvértékesítő vállalat 1984.) p. 53.
14. Sterling Claire H.: Pax Mafiosa, fordította: Bedő Csaba: Belügyi Szemle, 1997.
15. Irk Ferenc: A fiatal demokráciákra leselkedő új veszély, Országos Kriminológiai Intézet, Archivum, In: <http://www2.okri.hu>.
16. Edmund Burke: http://www.citatum.hu/szerzo/Edmund_Burke 2011. november 25.

Budapest, 2011. november 24.